

PROCEDURY BEZPIECZEŃSTWA
OBOWIĄZUJĄCE
W SZKOLE PODSTAWOWEJ NR 33
W GDYNI

Telefony alarmowe:

Policja	997
Straż Pożarna	998
Pogotowie Ratunkowe	999
Europejski Telefon Alarmowy	112
Telefon Zaufania dla Dzieci i Młodzieży	116 111
Telefon dla Rodziców i Nauczycieli w sprawie Bezpieczeństwa Dzieci	800 100 100
Pogotowie Energetyczne	991
Pogotowie Gazowe	992
Pogotowie Ciepłownicze	993
Pogotowie Wodno-Kanalizacyjne	994
Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego	987
Infolinia Policji (połączenie bezpłatne)	800 120 226

Zgłaszanie nielegalnych treści:

- dyzurnet.pl

Sposób powiadamiania służb:

Wybierz jeden z ww. numerów. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podaj następujące informacje:

- nazwę i adres szkoły
- rodzaj stwierdzonego zagrożenia
- imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję
- telefon kontaktowy
- zrealizowane przedsięwzięcia
- potwierdź przyjęcie zgłoszenia i zapisz dane przyjmującego zgłoszenie.

Osoby odpowiedzialne za uruchomienie procedur:

Dyrektor szkoły lub w przypadku jego nieobecności:

- wicedyrektor,
- pedagog,
- kierownik świetlicy,
- pracownik biblioteki szkolnej,
- w przypadku ich nieobecności – inna osoba wyznaczona przez dyrektora.

Spis treści

Procedury reagowania w przypadku wystąpienia wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń fizycznych w szkole	5
Zagrożenia zewnętrzne	5
1. Procedury działania po ogłoszeniu ewakuacji w szkole	5
2. Procedura postępowania na wypadek wtargnięcia napastnika (terrorysty) do szkoły	9
3. Procedura postępowania na wypadek otrzymania informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego	11
4. Procedura postępowania na wypadek znalezienia podejrzanego pakunku	13
5. Procedura na wypadek skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły	15
Zagrożenia wewnętrzne	18
1. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia agresywnych zachowań w szkole lub przypadki tzw. „fali”	18
2. Procedura postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych	20
3. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia kradzieży lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych	23
3. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków pedofilii w szkole	24
4. Procedura postępowania na wypadek przypadków rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia	25
5. Procedura postępowania na wypadek występowania przypadków prostytucji w szkole lub wśród uczniów	26
6. Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia przypadków niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole	28
8. Procedura ustalania okoliczności i przyczyn wypadków uczniów i pracowników szkoły	30
9. Procedura postępowania na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego	33
10. Procedura postępowania wobec ucznia będącego ofiarą czynu karalnego	34
11. Procedury postępowania na wypadek próby samobójczej ucznia	35
12. Procedura postępowania podczas interwencji kryzysowej w przypadku samobójstwa ucznia	36
13. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel musi opuścić zajęcia w trakcie ich prowadzenia, co uzasadnione jest szczególnymi sytuacjami losowymi	37
14. Procedura postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia uczniów demoralizacją	38
15. Procedury postępowania z dzieckiem przewlekle chorym w szkole	39
16. Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia wszawicy	47
17. Procedura postępowania w przypadku zatrucia w szkole	48

Procedury reagowania w przypadku wystąpienia w szkole zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego	50
1. Procedura na wypadek dostępu uczniów do treści szkodliwych, niepożądanych i nielegalnych	50
2. Procedura na wypadek wystąpienia zjawiska cyberprzemocy	52
3. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia naruszenia prywatności dotyczące nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły	53
4. Procedura postępowania na wypadek zagrożenia dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu	55
5. Procedury reagowania w przypadku wystąpienia w szkole nawiązywania niebezpiecznych kontaktów w Internecie – uwodzenie, zagrożenie pedofilią	57
6. Procedury reagowania w przypadku wystąpienia w szkole sekstingu – prowokacyjnych zachowań i aktywności seksualnej jako źródła dochodu osób nieletnich	59
7. Procedury reagowania w przypadku bezkrytycznej wiary w treści zamieszczone w Internecie, nieumiejętności odróżniania treści prawdziwych od nieprawdziwych, szkodliwości reklam	61
8. Procedura postępowania na wypadek łamania prawa autorskiego	62
9. Procedura postępowania na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów on-line	63

Procedury reagowania w przypadku wystąpienia wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń fizycznych w szkole

Zagrożenia zewnętrzne

1. Procedury działania po ogłoszeniu ewakuacji w szkole

1. Decyzję o ogłoszeniu ewakuacji podejmuje:

- Dyrektor szkoły, w czasie jego nieobecności wicedyrektor lub kierownik administracyjny.

Po przybyciu jednostki straży pożarnej lub policji, decyzję taką może nakazać jej dowódca.

2. Sposoby ogłaszania ewakuacji:

- Sygnał alarmowy: trzy krótkie dzwonki ok. 5-sekundowe powtórzone 2 razy w odstępie 1 minuty - uruchamia woźna (w przypadku braku energii dzwonek ręczny). Odwołanie alarmu pożarowego następuje sygnałem dźwiękowym ciągłym 1-minutowym.
- Komunikat słowny, powtórzony 3 razy: „PALI SIĘ, PALI SIĘ, PALI SIĘ, OGŁASZAM EWAKUACJĘ!” – przekazywany ustnie przez nauczycieli oraz pozostałych pracowników szkoły.

3. Zadania pracowników szkoły w momencie ogłoszenia ewakuacji:

- Dyrektor szkoły informuje służby ratownicze, organizuje akcję ratowniczo-ewakuacyjną, zabezpiecza dokumentację gabinetu dyrektora,
- Wicedyrektor kieruje całością akcji ewakuacyjnej z budynku szkoły.

Pod nieobecność dyrektora, wicedyrektor lub inna osoba z kadry kierowniczej przejmuje jego zadania.

- Pracownicy administracji zabezpieczają dokumentację szkoły i kasę, pomagają w ewakuacji uczniów,
- Woźna uruchamia sygnał alarmowy, odcina dopływ prądu do budynku przy pomocy głównego wyłącznika prądu, wychodzi na zewnątrz wskazując właściwą drogę dojazdu jednostkom ratowniczym (drogę pożarową),
- Sprzątaczkę otwierają wyjścia ewakuacyjne, pomagają w ewakuacji, kierują ruchem przy wejściach ewakuacyjnych, opuszczają wyjścia ewakuacyjne po wyprowadzeniu uczniów, składają meldunek o zakończeniu ewakuacji,

- Pracownice kuchni (intendentka) – kierują uczniów przebywających w stołówce do wyjścia ewakuacyjnego – KL III,
- Pracownicy biblioteki – kierują uczniów przebywających w bibliotece do wyjścia ewakuacyjnego - E II (obok stolika woźnej),
- Pielęgniarka kieruje osoby przebywające w gabinecie lekarskim do głównego wyjścia ewakuacyjnego przez klatkę schodową, w razie potrzeby organizuje punkt medyczny i udziela pomocy przedlekarskiej osobom poszkodowanym,
- Konserwator – odcina dopływ gazu przy pomocy głównego zaworu gazu, wspomaga osoby kierujące akcją sprawdzając wszystkie korytarze, toalety i inne pomieszczenia szkolne (jeśli jest to możliwe), po wyprowadzeniu uczniów z budynku,
- Nauczyciele – prowadzący lekcję:
 - przerywają zajęcia, informują uczniów o ewakuacji,
 - ustawiają klasę dwójkami (na czele grupy znajduje się gospodarz klasy, jego zastępca lub inna wyznaczona przez nauczyciela osoba, nauczyciel jest ostatnią osobą opuszczającą pomieszczenie szkolne, zamyka kolumnę),
 - zabierają dziennik lekcyjny, zamykają okna, wyłączają światło i urządzenia elektryczne (w miarę możliwości odłączają od źródła prądu), zamykają drzwi (klucz pozostaje w zamku),
 - kierują się z uczniami w stronę wyjścia ewakuacyjnego,
 - sprawdzają czy w pomieszczeniach obok nie znajdują się inne osoby.

Jeżeli alarm ogłoszono w czasie przerwy nauczyciele:

- pełniący dyżur:

- nadzorują ustawienie uczniów w kolumnach dwójkowych pod klasami, w których powinny odbyć się lekcje,
- pozostają w swoim rejonie dyżuru do momentu przybycia nauczycieli rozpoczynających lekcje po przerwie,
- udają się do klasy, z którą rozpoczynają lekcję po przerwie lub wspomagają akcję ewakuacyjną (gdy nie są odpowiedzialni za klasę).

- rozpoczynający lekcję po przerwie:

- natychmiast udają się z dziennikiem do klasy,
- przejmują od nauczyciela dyżurującego opiekę nad klasą, sprawdzają stan osobowy, w ustalonym wcześniej szyku udają się do wyjść ewakuacyjnych.

Przybory, plecaki itp. zostają w sali (w czasie lekcji) lub pozostają przy uczniu (w czasie przerwy).

Nauczyciel odpowiada za sprawną ewakuację danej klasy.

4. Kierunki ewakuacji, rozmieszczenie wyjść ewakuacyjnych:

- główne wyjście ewakuacyjne – sale zajęć nr: 26, 27, 28wc, 29, 30, 31, 32wc, 33, 34, 35, 36, sekretariat, gabinet dyrektora, księgowość, kierownik administracji, 6, 7, 3wc, szatnia
- wyjście ewakuacyjne na parterze przy stoliku woźnej „E II” – sale zajęć nr: 37wc, 38, 39, 40, 41, 42, 51, 52wc, 53, 54, 55, 56, 57, 58
- wyjście ewakuacyjne przy sali 44 – sale zajęć nr: 43, 44, 45, 46
- wyjście ewakuacyjne przy sali 49 – sale zajęć nr: 47, natryski, wc, 48, 49
- wyjście ewakuacyjne KL II – sale zajęć nr: od 16wc do 25, od 8wc do 15, od 60 do 65f, jadalnia, kuchnia

W przypadku zablokowania drogi ewakuacyjnej, ewakuowani kierowani są do innego wyjścia przez osoby kierujące ewakuacją na danym poziomie lub udają się do najbliższego niezagrażonego wyjścia.

5. Osoby kierujące ewakuacją:

- szatniarki kierują ewakuacją w podpiwniczeniu (szatnie),
- pracownicy biblioteki i pracownicy administracji kierują ewakuacją na parterze,
- pedagog wraz z wyznaczonymi przez kierującego akcją ratowniczą nauczycielami z pokoju nauczycielskiego kierują ewakuacją na pierwszym piętrze,
- osoby te zobowiązane są sprawdzić każde pomieszczenie swojego rejonu, czy nikt nie pozostał, opuszczają teren ostatnie.

6. Miejsce zbiórki.

Boisko piaszczyste: ustawienie w kolumnach dwójkowych twarzą w kierunku szkoły, w kolejności: kl. I-III, kl. IV-VIII, oddziały przedszkolne, inne zajęcia szkolne.

7. Zadania po zakończeniu ewakuacji:

- nauczyciele są zobowiązani sprawdzić ponownie obecność uczniów i złożyć meldunek według schematu:

opiekunowie oddziałów przedszkolnych oraz klas I-III, świetlica, biblioteka, kuchnia, osoby prowadzące inne zajęcia z uczniami - **wicedyrektorowi szkoły,**

opiekunowie klas IV-VIII, woźna, osoby kierujące ewakuacją w wyznaczonych sektorach – **dyrektorowi szkoły,**

- w zależności od sytuacji kierujący akcją ewakuacyjną nakazuje wznowienie zajęć lub rozesłanie uczniów do domu podając termin rozpoczęcia zajęć.

8. Działania dodatkowe w czasie trwania akcji ewakuacyjnej:

- osoby nie mogące chodzić są ewakuowane przez co najmniej dwie osoby sprawne, innym osobom zatrzymującym się, tarasującym drogę, pomagają pozostali ewakuowani,
- w razie przebywania w pomieszczeniach o dużym zadymieniu należy poruszać się blisko podłogi, gdyż tam znajduje się stosunkowo czysta warstwa powietrza,
- dla zachowania bezpieczeństwa w czasie ewakuacji i na miejscu zbiórki należy bezwzględnie zachować ciszę (uczniowie), zachować wysoką dyscyplinę i posłuszeństwo, przeciwdziałać panice, dostosować zachowanie do zaistniałej sytuacji,
- jeżeli istnieje podejrzenie, że w zagrożonym budynku mogą znajdować się jeszcze ludzie należy zgłosić o tym dowódcy przybyłej jednostki ratowniczej straży pożarnej (samodzielne sprawdzenie pomieszczeń bez właściwego zabezpieczenia może grozić utratą zdrowia lub życia),
- przy dużym zadymieniu chronić drogi oddechowe przyłożonymi do nosa i ust chusteczkami, odzieżą nawilżoną wodą,
- w przypadku całkowitego odcięcia dróg ewakuacyjnych należy przebywać przy oknach i tam oczekiwać pomocy,
- rzeczy osobiste uczniów (kurtki, plecaki, obuwie) oraz majątek szkolny z zagrożonego budynku wnoszą ratownicy. Na polecenie kierującego akcją ratowniczą mogą te czynności wykonywać również pracownicy szkoły.

2. Procedura postępowania na wypadek wtargnięcia napastnika (terrorysty) do szkoły

Sposób postępowania nauczyciela w przypadku wtargnięcia napastnika z niebezpiecznym narzędziem lub bronią, który strzela do osób znajdujących się na korytarzu i w salach lekcyjnych, tzw. aktywny strzelec:

- Ukryć się, zamknąć drzwi na klucz w celu uniemożliwienia napastnikowi wejścia do pomieszczenia i zabicia kolejnych osób.
- Wyciszyć i uspokoić uczniów.
- Zaopiekować się uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz uczniami, którzy potrzebują pomocy.
- Nakazać uczniom wyciszyć się, wyłączyć telefony.
- Poinformować policję poprzez wysłanie informacji tekstowej (SMS) o zaistniałej sytuacji.
- Zasłonić okna, zgasić światła w celu utrudnienia obserwacji osób zabarykadowanych w salach lekcyjnych przez osoby współpracujące z napastnikami, a znajdujące się na zewnątrz obiektu szkolnego.
- Nie przemieszczać się.
- Stać poniżej linii okien oraz zejść ze światła drzwi.
- Zejść z linii strzału, położyć się na podłodze.
- Nie krzyczeć w przypadku oddania strzałów przez napastnika.
- Nie otwierać nikomu drzwi.
- Podjąć walkę w przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia.

W przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dążą do przejęcia kontroli nad szkołą nauczyciel powinien:

- Bezwzględnie wykonywać polecenia napastnika.
- Oddać na żądanie terrorystów przedmioty osobiste, np. telefonu.
- Poinformować, że nie może wykonać jakiegoś polecenia.
- Unikać kontaktu wzrokowego z napastnikiem.

- Nie odwracać się plecami do napastnika.
- Nie zwracać na siebie uwagi.
- Nie lekceważyć napastnika oraz nie okazywać agresji.
- Nie oszukiwać terrorysty.
- Uspokoić uczniów, zwracać się do nich po imieniu.
- Poinformować napastnika o uczniach ze schorzeniami.
- Pytać o pozwolenie, np. gdy chce się zwrócić do uczniów.
- Korzystać z dobrej woli terrorysty.

W przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję nauczyciel powinien:

- Nie uciekać z miejsca zdarzenia, nie wykonywać gwałtownych ruchów, w przeciwnym razie może zostać uznany za terrorystę.
- Nie próbować pomagać służbom ratowniczym.
- Położyć się na podłodze, trzymać ręce z otwartymi dłońmi najlepiej na wysokości głowy.
- Słuchać poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawać się jej działaniom.
- Nie trzeć oczu w przypadku użycia gazów łzawiących.
- Pytać o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami.
- Odpowiadać na pytania funkcjonariuszy w celu skutecznej akcji uwolnienia zakładników i identyfikacji zamachowców.
- Być przygotowanym na traktowanie siebie jako potencjalnego terrorysty dopóki jego tożsamość nie zostanie potwierdzona.
- Po wydaniu polecenia wyjścia - opuścić pomieszczenie jak najszybciej, oddalić się we wskazanym kierunku.
- Nie zatrzymywać się w celu zabrania rzeczy osobistych, ponieważ zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru.

3. Procedura postępowania na wypadek otrzymania informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego

Sposób działania:

- Zapamiętanie jak największej ilości szczegółów podczas rozmowy z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego.
- Natychmiastowe zapisanie wszystkich uzyskanych lub zapamiętanych informacji.
- Niezwłoczne poinformowanie o otrzymaniu zgłoszenia osoby odpowiedzialnej w szkole za uruchomienie procedury.
- Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpoczęcie ewakuacji zgodnie z planem ewakuacji.
- Nieużywanie telefonu komórkowego.
- Sprawdzenie, jeżeli to możliwe, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia.
- Bezwzględne wykonywanie poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb.
- Policzenie w miejscu ewakuacji wszystkich dzieci i poinformowanie osoby odpowiedzialnej za kierowanie działaniami kryzysowymi.
- Poinformowanie rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu.

Otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego:

- Prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego zapamiętaj jak największą ilość szczegółów - uzyskane informacje/szczegóły mogą być istotne dla policji, identyfikacji sprawcy alarmu.
- Zapisz natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje - w przypadku stresującej sytuacji po pewnym czasie możesz mieć problemy z przypomnieniem sobie istotnych informacji.
- Poinformuj niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną w szkole za uruchomienie procedury - osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całego personelu szkoły.
- Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji - ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu

odpowiedniego sygnału. Ma ona na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku.

- Nie używaj telefonu komórkowego - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy.
- Sprawdź, jeżeli możesz, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia - stwierdzenie obecności nieznanego przedmiotu w klasie może przyspieszyć akcję policji i zminimalizować skutki ewentualnej eksplozji.
- Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb - w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową.
- W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi - szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły.
- Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu, informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

Sposób prowadzenia ewakuacji:

Ewakuację można przeprowadzić tylko na wyraźną komendę osoby odpowiedzialnej za uruchomienie procedury lub sił interweniujących i zgodnie z ich wskazówkami.

4. Procedura postępowania na wypadek znalezienia podejrzanego pakunku

Podejrzany pakunek to przesyłka z ładunkiem wybuchowym lub nieznaną substancją.

Stwierdzenie podejrzanego pakunku – sposób działania:

- Odizoluj miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku.
- Nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku.
- Okryj pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala).
- Poinformuj o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury.
- Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji.
- Nie używaj telefonu komórkowego.
- Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb.
- W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi.
- Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu.

W przypadku otrzymania podejrzanego pakunku:

- Odizoluj miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku - należy założyć, że podejrzany pakunek jest ładunkiem wybuchowym, dopóki taka ewentualność nie zostanie wykluczona.
- Nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku - w przypadku ładunku wybuchowego może on eksplodować w trakcie próby manipulowania.
- Okryj pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala), okrycie pakunku w przypadku wycieku nieznannej substancji może ograniczyć rozprzestrzenianie się substancji.
- Poinformuj o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury – osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całego personelu szkoły.
- Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji - ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ewakuacja ma na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku.
- Nie używaj telefonu komórkowego - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy.

- Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb - w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową.
- W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi - szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły.
- Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu - informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

5. Procedura na wypadek skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły

Sytuacja, gdy szkoła otrzymuje informację o możliwym skażeniu substancją chemiczną/biologiczną (np. telefon o zamiarze ataku), gdy jeszcze nie nastąpiło skażenie placówki:

Należy wówczas:

- zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru,
- natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku,
- w budynku - szkole, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację,
- w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry,
- przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji,
- powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku,
- do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych,
- oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

Sytuacja, gdy szkoła została skażona substancją chemiczną/biologiczną, a zagrożenie zostało wykryte natychmiast lub szybko po jego pojawieniu się.

Należy wówczas:

- nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy,
- aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem,
- pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów,
- opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób,

- powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w szkole - dyrektora, wicedyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję,
- zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i ewakuować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru – rejonów ewakuacji powinno być kilka, znajdujących się w różnych kierunkach od szkoły, gdyż nie znamy kierunku wiatru, z jakiego będzie wiał w czasie przedmiotowego zagrożenia, rejonem ewakuacji powinien być budynek/budynki, a nie otwarta przestrzeń,
- natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby - policja, straż pożarna, pogotowie ratunkowe kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia,
- jeśli miał miejsce kontakt z substancją, należy: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć do plastikowego worka,
- po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb - policja, straż pożarna, wyspecjalizowana jednostka zwalczania skażeń i zakażeń,
- w obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację,
- sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej. Listę przekazać policji,
- w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry,
- przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środków biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń- częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji,
- powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku,
- oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

Sytuacja, gdy szkoła została skażona substancją chemiczną/biologiczną, a zagrożenie zostało wykryte późno, np. gdy pojawiły się objawy reakcji na substancję lub/i ogniska zachorowań:

Należy wtedy:

- nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy,
- powiadomić osobę odpowiedzialną w szkole za zarządzanie kryzysowe - dyrektora, wicedyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję,
- przykryć substancję np. kocem, aby zapobiec jej rozprzestrzenianiu się,
- pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów,
- opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób,
- ogłosić alarm i wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły ewakuować do wnętrza szkoły,

- natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia,
- w szkole zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia przygotowując się do ewentualnej kwarantanny,
- oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

Zagrożenia wewnętrzne

1. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia agresywnych zachowań w szkole lub przypadki tzw. „fali”

Sposób działania:

1. Agresja fizyczna

- Działania mające na celu powstrzymanie i niwelowanie tego zjawiska winny zostać podjęte bezzwłocznie.
- Należy powiadomić pielęgniarkę szkolną, pedagoga/psychologa i dyrektora szkoły oraz powiadomić wychowawcę/ów oraz rodziców.
- W przypadku zagrożenia życia (stan nieprzytomny) - pielęgniarka, pedagog lub dyrektor szkoły wzywa natychmiast karetkę pogotowia, nawet bez uzyskania zgody rodziców (opiekunów prawnych).
- Osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły ma obowiązek zapewnić opiekę nad uczniem podczas udzielania pomocy medycznej, ale bez możliwości udzielenia zgody na operację.
- Decyzję o dalszym leczeniu dziecka podejmują rodzice/opiekunowie prawni poszkodowanego.
- Pedagog szkolny i wychowawcy klas powinni przeprowadzić rozmowy z rodzicami/ opiekunami prawnymi obydwu stron oraz ze sprawcą i ofiarą. Z rozmów należy sporządzić notatkę.
- Pedagog szkolny powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy radzić sobie w kontaktach z innymi.
- Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach.
- W przypadku wszczynania kolejnych ataków przez ucznia, z widocznymi skutkami pobicia należy powiadomić Policję.

2. Agresja słowna

- Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska.
- Należy powiadomić wychowawcę klasy i/lub dyrektora, pedagoga.
- Wychowawca lub pedagog powinien przeprowadzić rozmowę z uczniem mającą na celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia. Rozmowę z poszkodowanym i sprawcą należy przeprowadzić osobno.

- Wychowawca lub pedagog powinien ustalić ze sprawcą i poszkodowanym okoliczności zdarzenia, oraz ustalić wraz ze sprawcą czynu formę zadośćuczynienia.
- Należy poinformować rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia.
- Pedagog szkolny powinien udzielić pomocy terapeutycznej ofierze przemocy, wskazać, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi.
- Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach.
- W poważnych przypadkach należy powiadomić Policję.
- Wobec ucznia przejawiającego zachowania agresywne stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie lub regulaminie szkoły.

2. Procedura postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych

Sposób działania:

1. W przypadku **znalezienia podejrzonej substancji odurzającej** na terenie szkoły, należy:

- Podjąć działania mające na celu zachowanie szczególnych środków ostrożności.
- Zabezpieczyć substancję przed dostępem do niej uczniów oraz ewentualnym jej zniszczeniem.
- Powiadomić dyrektora szkoły oraz Policję.
- Ustalić (jeżeli to możliwe), do kogo należy znaleziona substancja.
- Przekazać Policji zabezpieczoną substancję oraz informację o zaistniałej sytuacji.
- Opracować i prowadzić projekty edukacyjne dot. w/w problematyki.

2. W przypadku **podejrzenia ucznia o posiadanie środków odurzających** należy:

- Odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie.
- Powiadomić pedagoga szkolnego.
- Powiadomić dyrektora szkoły oraz Policję.
- Zażądać od ucznia w obecności innej osoby/pedagoga przekazania posiadanej substancji.
- Zażądać od ucznia pokazania zawartości plecaka oraz zawartości kieszeni.
- Powiadomić rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
- Poinformować rodziców o obowiązujących procedurach w szkole.
- Przeprowadzić z uczniem w obecności rodziców/opiekunów prawnych dziecka rozmowę o złamaniu obowiązującego prawa szkolnego oraz objąć ucznia działaniami profilaktycznymi.
- Podjąć wraz z rodzicami działania profilaktyczne w zakresie posiadania i rozprowadzania środków odurzających.

3. W przypadku **rozpoznania stanu odurzenia ucznia alkoholem** należy:

- Powiadomić wychowawcę ucznia.
- Powiadomić pedagoga szkolnego.
- Przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego.
- Powiadomić dyrektora szkoły.
- Powiadomić rodziców ucznia z prośbą o przybycie do szkoły.
- Poinformować rodziców o obowiązującej w szkole procedurze postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych. Należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi. Wsparcia należy udzielić również rodzicom/opiekunom prawnym ucznia.
- Przeprowadzić rozmowę z rodzicami wskazując argumenty dla zagrożenia zdrowia, wskazać

działania i instytucje mogące służyć pomocą.

- Powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.

4. W przypadku **rozpoznania stanu odurzenia ucznia narkotykami** należy:

- Przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy.
- Poinformować pielęgniarkę/pedagoga szkolnego.
- Odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie.
- Przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego.
- Poinformować dyrektora szkoły.
- Wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
- Przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania.
- Przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem.
- Zobowiązać rodziców do pomocy dziecku oraz wskazać działania i instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji.
- Opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem.
- Wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny.

5. W przypadku **rozpoznania stanu odurzenia ucznia „dopalaczami”** należy:

- Przekazać uzyskaną informację wychowawcy klasy.
- Odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie.
- Poinformować pedagoga szkolnego.
- Przekazać ucznia pod opiekę pielęgniarki/pedagoga szkolnego.
- Poinformować dyrektora szkoły.
- Wezwać karetkę pogotowia ratunkowego.
- Wezwać rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
- Przekazać rodzicom informację o obowiązującej procedurze postępowania.
- Przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem w ich obecności lub indywidualnie.
- Udzielić pomocy i zobowiązać rodziców do pomocy dziecku w odstąpieniu od odurzania się.
- Opracować działania profilaktyczne lub wychowawcze pracy z dzieckiem.
- Wdrożyć program wychowawczo-profilaktyczny.
- Powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia.

6. W przypadku **odmowy współpracy przez rodziców**:

- Szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub Policję.
- Szkoła podejmuje współpracę z instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia ucznia.
- Szkoła udziela informacji i przekazuje dotychczasowe sposoby postępowania z uczniem.
- Szkoła współpracuje z Ośrodkiem Wychowawczym, w którym umieszczono ucznia.
- Szkoła monitoruje ucznia do czasu osiągnięcia przez niego pełnoletności.

Obowiązki pracowników szkoły:

Należy:

- Zapoznać się ze skutecznymi działaniami profilaktycznymi.
- Zapoznać się z rodzajami i wyglądem środków odurzających.
- Zapoznać się z symptomami wskazującymi na odurzenie narkotykiem.
- Zapoznać się z symptomami nadużycia alkoholu.
- Zapoznać się z symptomami zachowania dealerów środków odurzających.
- Prowadzić regularnie zajęcia z zakresu zagrożenia zdrowia środkami niebezpiecznymi.
- Prowadzić systematyczne zajęcia z zakresu stosowania obowiązującego w szkole prawa.
- Realizować projekty edukacyjne z uczniami o współczesnych zagrożeniach.
- Prowadzić cykliczne szkolenia dla rodziców o zagrożeniach zdrowia dzieci.
- Prowadzić ciągłą obserwację uczniów w kontekście ich zdrowia i bezpieczeństwa.
- Zapoznawać się na bieżąco z przepisami obowiązującego prawa w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa uczniów.
- Zapoznawać się z programami rekomendowanymi (www.programyrekomendowane.pl).

3. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia kradzieży lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych

Sposób działania:

1. Kradzież lub wymuszenie przedmiotu znacznej wartości:
 - Działania mające na celu powstrzymanie i niwelowanie tego zjawiska winny zostać podjęte bezzwłocznie.
 - Osoba, która wykryła kradzież, winna bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły.
 - Należy przekazać sprawcę czynu (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę pedagoga szkolnego lub dyrektora szkoły.
 - Należy zabezpieczyć dowody przestępstwa tj. przedmiotów pochodzących z kradzieży lub wymuszenia i przekazać ich Policji.
 - Należy zażądać, aby uczeń przekazał skradzioną rzecz, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni we własnej odzieży oraz przekazał inne przedmioty budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną rzeczą - w obecności innej osoby, np. wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego, psychologa, dyrektora lub innego pracownika szkoły (należy pamiętać, że pracownik szkoły nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczek ucznia. Może to zrobić tylko Policja.
 - We współpracy z pedagogiem szkolnym należy ustalić okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia.
 - Dyrektor szkoły winien wezwać rodziców (opiekunów prawnych) sprawcy i przeprowadzić rozmowy z uczniem w ich obecności. Należy sporządzić notatkę z tej rozmowy podpisaną przez rodziców.
 - Należy powiadomić Policję.
 - Sprawca winien dokonać zadośćuczynienia poszkodowanemu w kradzieży.

2. Otrzymanie przez ucznia prawomocnego wyroku ukończenia postępowania karnego:
 - Po otrzymaniu zawiadomienia z sądu o prawomocnym ukończeniu postępowania karnego wobec ucznia dyrektor szkoły niezwłocznie na posiedzeniu Rady Pedagogicznej winien przedstawić treść zawiadomienia.
 - Rada Pedagogiczna może podjąć decyzję o skreśleniu ucznia z listy uczniów.
 - Następnie dyrektor szkoły powiadamia o decyzji Rady Pedagogicznej rodziców.
 - Dyrektor, na podstawie przepisów kodeksu postępowania administracyjnego oraz po uzyskaniu opinii samorządu uczniowskiego, wydaje decyzję o skreśleniu ucznia z listy uczniów szkoły.

3. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków pedofilii w szkole

1. Po stwierdzeniu zagrożenia należy powiadomić dyrektora oraz pedagoga/psychologa szkolnego.
2. W przypadku potwierdzenia informacji o pojawianiu się osób obcych, zaczepiających uczniów, należy bezzwłocznie powiadomić najbliższą placówkę Policji.
3. Następnie dyrektor szkoły winien przekazać pracownikom szkoły informację o stwierdzonym zagrożeniu.
4. Wychowawcy klas oraz pedagog szkolny winni podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazania informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie.
5. W przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, bezzwłocznie powinni zostać powiadomieni rodzice/prawni opiekunowie ucznia oraz Policja w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwią ustalenie sprawcy molestowania.
6. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem (w obecności rodziców ustala przyczyny i okoliczności zdarzenia).
7. Dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
8. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.
9. Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustali działania z udziałem psychologa dziecięcego lub pedagoga w celu zapewnienia opieki nad uczennicą/uczniem.

4. Procedura postępowania na wypadek przypadków rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia

Sposób działania:

- W przypadku powzięcia przez nauczyciela/rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii w Internecie, w szkole należy bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły o zaistniałym zdarzeniu.
- W przypadku, gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez sprawców zdarzenia.
- Dyrektor szkoły powinien przekazać informację o stwierdzonym zagrożeniu pracownikom szkoły.
- Wychowawca klasy i pedagog szkolny powinien podjąć działania profilaktyczne wśród uczniów w celu wskazania zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań.
- Dyrektor powinien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, który rozpowszechnił materiały pornograficzne.
- Dyrektor, wychowawca lub pedagog szkolny powinien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.

5. Procedura postępowania na wypadek występowania przypadków prostytucji w szkole lub wśród uczniów

Sposób działania:

- W przypadku otrzymania informacji o sytuacji, w której uczeń był świadkiem czynności mogących mieć znamiona prostytucji, nauczyciel/pracownik przyjmujący zawiadomienie powinien powiadomić o zaistniałym wydarzeniu dyrektora szkoły.
- W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel powiadamia wychowawcę klasy, który powinien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
- W przypadku stwierdzenia przez pracownika/nauczyciela, że uczeń/uczennica świadomie lub nie, dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się, powinien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia.
- Wychowawca winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej można zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym.
- Jeżeli rodzice/opiekunowie prawni ucznia odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o przejawach demoralizacji ich dziecka, dyrektor szkoły winien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub Policję (specjalistę ds. nieletnich).
- W sytuacji, gdy szkoła wykorzystwała wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami, ostrzeżenia ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem, itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły winien powiadomić sąd rodzinny lub Policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.
- Dyrektor szkoły powinien powiadomić Policję o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.
- Dyrektor, wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny powinien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia.
- Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustala konieczność

podjęcia działań z udziałem psychologa w celu zapewnienia opieki nad uczniem/uczennicą, którzy świadomie lub nie dopuszczali się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się.

6. Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia przypadków niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole

Sposób działania:

1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły pracownik powinien powiadomić wychowawcę klasy i/lub pedagoga/psychologa szkolnego o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole, a jeżeli jest ich świadkiem, żąda od ucznia zaprzestania czynności i podejmuje z nim rozmowę wychowawczą.
2. W przypadku, gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez uczniów, którzy brali czynny udział w tego typu zachowaniach.
3. Wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia.
4. Jeżeli przeprowadzenie rozmowy z uczniem nie jest wystarczające dla zmiany jego zachowań, wychowawca, pedagog lub psycholog szkolny przekazuje rodzicom informację o zachowaniu ich dziecka, zobowiązując ich jednocześnie do szczególnego nadzoru nad nim.
5. Wychowawca może wezwać rodziców/opiekunów prawnych ucznia do szkoły i przeprowadzić rozmowę z uczniem w ich obecności oraz ustalić z nimi dalsze wspólne postępowanie z dzieckiem.
6. W sytuacji kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie do pojawienia się w szkole, gdy szkoła wykorzysta dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych i nie przynoszą one spodziewanych efektów, a zachowanie ucznia wskazuje na znaczny stopień demoralizacji (np. uprawianie nierządu), dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich lub Policję – Wydział ds. Nieletnich.
7. Gdy zachowanie ucznia może świadczyć o popełnieniu przez niego przestępstwa (np. gwałtu), pedagog/psycholog szkolny w porozumieniu z dyrektorem szkoły po uprzednim powiadomieniu o zajściu rodziców/opiekunów ucznia, zawiadamia najbliższą jednostkę Policji, która dalej postępuje zgodnie ze swoimi procedurami. Pedagog całe zdarzenie dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę.

8. Jeżeli postępowanie świadczące o demoralizacji przejawia uczeń, który ukończył 18 lat, a nie jest to udział w działalności grup przestępczych, czy popełnienie przestępstwa, to postępowanie nauczyciela powinno być określone przez statut i/lub regulamin szkoły.
9. W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 §2 kodeksu karnego, dyrektor szkoły jako przedstawiciel instytucji jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub Policję.

8. Procedura ustalania okoliczności i przyczyn wypadków uczniów i pracowników szkoły

I.1. Za wypadek *ucznia/pracownika* uważa się nagłe zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną powodujące uraz lub śmierć, które nastąpiło w związku z *realizacją zajęć szkolnych/z wykonywaniem pracy*:

- podczas lub w związku z wykonywaniem przez *ucznia/pracownika* zwykłych czynności lub poleceń *nauczycieli/przełożonych*,
- podczas lub w związku z wykonywaniem przez *ucznia/pracownika* czynności (bez polecenia) *w czasie pozostawania pod nadzorem szkoły/w czasie wykonywania obowiązków pracowniczych*,
- podczas zajęć szkolnych, poza terenem szkoły, wynikających z realizacji zadań programowych szkoły,
- w czasie pozostawiania pracownika w dyspozycji zakładu pracy w drodze między siedzibą zakładu pracy a miejscem wykonywania obowiązku wynikającego ze stosunku pracy.

2. Za śmiertelny wypadek *ucznia/pracownika* uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiła śmierć w okresie nieprzekraczającym 6 miesięcy od dnia wypadku.

3. Za ciężki wypadek *ucznia/pracownika* uważa się wypadek, w wyniku którego nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, takie jak: utrata wzroku, słuchu, mowy, zdolności rozrodczej lub inne uszkodzenie ciała albo rozstroju zdrowia, naruszające podstawowe funkcje organizmu, a także choroba nieuleczalna lub zagrażająca życiu, trwała choroba psychiczna, całkowita lub częściowa niezdolność do *nauki/pracy* w szkole albo trwałe, istotne zeszpecenie lub zniekształcenie ciała.

4. Za zbiorowy wypadek *ucznia/pracownika* uważa się wypadek, któremu w wyniku tego samego zdarzenia uległy co najmniej dwie osoby.

II. Katalog otwarty zdarzeń szczególnych.

Uraz jest uszkodzeniem tkanek ciała lub narządów człowieka wskutek działania czynnika zewnętrznego (czynnika niebezpiecznego), który zaistniał na terenie szkoły. Urazem może być uszkodzenie, które powstało na terenie szkoły i nie spowodowało łatwo dostrzegalnych zmian zewnętrznych, ale było wskazane jako przyczyna nieobecności na lekcji lub zajęciach. Uraz może nastąpić także podczas imprezy lub wycieczki organizowanej przez szkołę. Badanie w trybie ustalonym dla wypadku *ucznia/pracownika* szkoły podlega każde zdarzenie **zgłoszone pisemnie** (wzór zgłoszenia do pobrania w sekretariacie szkoły) przez poszkodowanego pracownika, świadka wypadku (pracownika szkoły), rodziców lub opiekunów prawnych ucznia.

III. W sprawie ustalenia okoliczności i przyczyn wypadków uczniowskich i pracowniczych powołuje się zespół powypadkowy w składzie:

- a) przewodniczący - specjalista ds. BHP
- b) członek – Społeczny Inspektor Pracy

IV. Postępowanie pracownika szkoły w czasie zaistnienia wypadku.

1. Pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pomocy przedmedycznej oraz sprowadzając pomoc (pogotowie ratunkowe, pielęgniarkę szkolną, inną osobę pełnoletnią).
2. Pracownik szkoły, który przyjął informację o wypadku śmiertelnym, ciężkim, zbiorowym jest zobowiązany do zabezpieczenia miejsca wypadku do czasu ustalenia okoliczności i przyczyn w sposób wykluczający:

- dopuszczenie do miejsca osób niepowołanych,
- zmiany położenia przedmiotów, które spowodowały wypadek lub pozwolą odtworzyć jego okoliczności.

Dokonywanie zmian w miejscu wypadku jest dopuszczalne, jeżeli zachodzi konieczność ratowania osób lub mienia albo zapobieżenia gromadzącemu niebezpieczeństwu.

W sytuacji innego wypadku zespół powypadkowy ustala okoliczności i przyczyny na podstawie rozmów przeprowadzonych z poszkodowanym i świadkami wypadku.

3. Każdy wypadek jaki zdarzył się na terenie szkoły lub podczas zajęć organizowanych przez szkołę poza jej terenem należy zgłosić niezwłocznie na obowiązującym druku. Obowiązek zgłoszenia dotyczy rodziców, opiekunów prawnych, pracowników szkoły.
4. O wypadku śmiertelnym, ciężkim, zbiorowym informować niezwłocznie Dyrektora Szkoły, a w razie jego nieobecności dyżurującą kadrę kierowniczą.
5. Dyżurująca kadra kierownicza informuje o wypadku:
 - rodziców poszkodowanego (prawnych opiekunów),
 - szkolnego specjalistę ds. BHP, społecznego inspektora pracy,
 - o wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym – także prokuratora i kuratora oświaty,
 - o wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia – także inspektora sanitarnego.
6. Zespół powypadkowy ustala okoliczności i przyczyny wypadku natychmiast po otrzymaniu wiadomości o wypadku, a w szczególności:
 - dokonuje oględzin miejsca wypadku, stanu technicznego urządzeń oraz bada warunki wykonywania pracy/*nauki* i inne okoliczności, które mogły mieć wpływ na powstanie wypadku,

- prowadzi rozmowę z poszkodowanym (o ile stan zdrowia na to pozwala), świadkami wypadku,
 - w miarę potrzeby zasięga opinii lekarza lub innych specjalistów.
7. Przedstawiciel ustawowy poszkodowanego ucznia, poszkodowany pracownik ma prawo zgłoszenia uwag i zastrzeżeń do ustaleń zawartych w protokole powypadkowym wg obowiązujących przepisów, o czym zespół powypadkowy jest zobowiązany pouczyć pracownika i ucznia (rodzica lub opiekuna prawnego).

9. Procedura postępowania na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego

Sposób działania:

- Działania mające na celu powstrzymanie i niwelowanie takiego postępowania winny zostać podjęte bezzwłocznie.
- Osoba będąca świadkiem/dostrzegła zagrożenie zobowiązana jest do powiadomienia dyrektora, wicedyrektora szkoły.
- Dyrektor szkoły odpowiada za ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia.
- W przypadku, gdy sprawca jest znany i przebywa na terenie szkoły, wyznaczone przez niego osoby winny zatrzymać i przekazać go dyrektorowi szkoły lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę.
- Dyrektor szkoły winien powiadomić rodziców ucznia o zaistniałym przypadku.
- Dyrektor szkoły jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia Policji (w przypadku, gdy sprawa jest poważna np. rozbój, uszkodzenie ciała lub w przypadku gdy nieletni sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość jest nieznana). Do jego obowiązków należy także zabezpieczenie ewentualnych dowodów lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich Policji.

10. Procedura postępowania wobec ucznia będącego ofiarą czynu karalnego

Sposób działania:

- Osoba będąca świadkiem, która dostrzegła zagrożenie, winna udzielić ofierze czynu karalnego pierwszej pomocy (przedmedycznej), bądź zapewnić jej udzielenie poprzez wezwanie lekarza, w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń. Następnie świadek powinien powiadomić o sytuacji dyrektora szkoły.
- Obowiązkiem dyrektora szkoły jest niezwłoczne powiadomienie rodziców ucznia - ofiary czynu karalnego.
- Następnie dyrektor szkoły winien niezwłocznie wezwać Policję, szczególnie w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia.
- W dalszej kolejności ofiara czynu karalnego powinna otrzymać pomoc, wsparcie psychologiczne.

11. Procedury postępowania na wypadek próby samobójczej ucznia

Sposób działania:

- Niezwłoczne ustalenie i potwierdzenie rodzaju zdarzenia.
- Niepozostawienie ucznia samego.
- Usunięcie wszystkiego, co może ułatwić ponowną realizację zamiaru.
- Wezwanie pomocy w zależności od potrzeby: pogotowie, policja, straż pożarna.
- Powiadomienie rodziców.
- Przeprowadzenie bez rozgłosu ucznia w bezpieczne miejsce.
- Zebranie wstępnych informacji o okoliczności zdarzenia.
- Towarzyszenie uczniowi.
- Zawiadomienie wychowawcy klasy.
- Zawiadomienie organu sprawującego nadzór pedagogiczny.
- Ustalenie z psychologiem i pedagogiem oraz nauczycielami strategii dalszego postępowania według zasad interwencji kryzysowej.
- Chronienie ucznia oraz inne osoby przed zbędnymi czynnikami traumatycznymi, takimi jak kontakt z mediami, świadkami itp.
- Bezwzględne skonsultowanie dalszej strategii z PPP i centrum interwencji kryzysowej.
- Podjęcie współpracy z rodziną ucznia, aby udzielała wsparcia, zapewniła mu bezpieczeństwo, wzmacniała wzajemne więzi.

12. Procedura postępowania podczas interwencji kryzysowej w przypadku samobójstwa ucznia

1. Dyrektor szkoły zawiadamia o zdarzeniu rejonową Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną. Określa wiadome zaistniałe okoliczności, ustala formy pomocy rodzinie, szkole.
2. Powołuje spotkanie Zespołu Kryzysowego, który szczegółowo opracowuje cykl działań wspierających uczniów, nauczycieli i rodziców.
3. Zapewnia natychmiastową pomoc psychologiczną uczniom i nauczycielom klasy, do której uczęszczał zmarły uczeń.
4. Pedagog szkolny/psycholog nawiązuje ścisłą współpracę z osobą z Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej prowadzącą przypadek.
5. Organizuje spotkania z uczniami, osobami zaprzyjaźnionymi z ofiarą, ze szczególnym zwróceniem uwagi na zniwelowanie obciążenia poczuciem winy. Pomaga w przeżyciu żałoby.
6. Organizuje prelekcje dla wszystkich uczniów na temat profilaktyki zachowań samobójczych, poprawy relacji z dorosłymi, podnoszenia samooceny, wzmocnienia wiary w siebie, poszukiwanie sensu życia.
7. Zapewnia pomoc psychologiczną wychowawcy, nauczycielom w formie: indywidualnych spotkań z psychologiem, zajęć warsztatowych z uczniami, których celem byłoby nieobciążanie nadmiernym poczuciem winy, wsparcie psychiczne oraz wskazanie, w jaki sposób rozmawiać o tym z uczniami.
8. Dyrektor nawiązuje kontakt z rodzicami lub opiekunami zmarłego ucznia, zapewnia im pomoc psychologiczną lub psychiatryczną, wskazując specjalistyczne placówki.
9. Pedagog zgłasza przypadek do instytucji wspierających rodzinę: Dzielnicowy Ośrodek Pomocy Społecznej, Centrum Interwencji Kryzysowej, Poradni Zdrowia Psychicznego.
10. Dyrektor niezwłocznie powiadamia o zaistniałym fakcie Pomorskiego Kuratora Oświaty i Wydział Edukacji.

13. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel musi opuścić zajęcia w trakcie ich prowadzenia, co uzasadnione jest szczególnymi sytuacjami losowymi

1. Nauczyciel zaprowadza wszystkich uczniów do sali obok. Pracujący tam nauczyciel przerywa prowadzenie lekcji i sprawuje opiekę nad wszystkimi dziećmi do momentu powrotu nauczyciela.
2. Nauczyciele uczący w salach obok sali, z której nauczyciel wyprowadził uczniów, proszą o pomoc dyżurującą panią woźną lub inną osobę z personelu obsługi, która o zaistniałej sytuacji informuje dyrektora szkoły, wicedyrektora, pedagoga, nauczyciela biblioteki. Wyżej wymienione osoby organizują zastępstwo lub zastępują niedysponowanego nauczyciela.
3. W przypadku braku możliwości zastosowania punktu 1 i 2 nauczyciel może skontaktować się z telefonem komórkowego z sekretariatem szkoły i prosić o pomoc. Osoba, która odebrała telefon informuje o zaistniałej sytuacji jak w pkt 2.

14. Procedura postępowania nauczycieli w sytuacjach zagrożenia uczniów demoralizacją

Sposób działania:

W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 roku życia, używa alkoholu lub innych środków, w celu wprowadzenia się w stan odurzenia, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o jego demoralizacji (naruszanie zasad współżycia społecznego, popełnienie czynu zabronionego, systematyczne uchylanie się od spełniania obowiązku szkolnego lub nauki, włóczęgostwo, wagary, udział w działalności grup przestępczych) nauczyciel powinien podjąć następujące kroki:

1. Przekazuje uzyskaną informację wychowawcy klasy.
2. Wychowawca o fakcie informuje pedagoga szkolnego lub psychologa oraz Dyрекcję Szkoły.
3. Wychowawca/pedagog wzywa do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia i przekazuje im uzyskane informacje, a następnie przeprowadza rozmowę z uczniem, w ich obecności.
4. W przypadku potwierdzenia uzyskanej informacji uczeń zostaje pouczony i zobowiązany do zaniechania negatywnego postępowania, a rodzice bezwzględnie zobowiązują się do szczególnego nadzoru nad dzieckiem.
5. Jeżeli rodzice odmawiają współpracy z kadrą pedagogiczną lub nie reagują na wezwania do stawiennictwa się w szkole, a nadal z wiarygodnych źródeł napływają informacje o wyżej wymienionych przejawach demoralizacji nieletniego, szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub Policję (specjalistę ds. nieletnich).
6. Gdy szkoła wobec powyższego wykorzysta wszystkie dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych: rozmowa z rodzicami/opiekunami, spotkania z pedagogiem, psychologiem, uwagi, nagany (z zastosowaniem wymienionych), również wnosi pismo z informacją o zaistniałej sytuacji do Sądu Rodzinnego oraz na Policję.
7. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

15. Procedury postępowania z dzieckiem przewlekle chorym w szkole

Opracowano na podstawie publikacji: Ośrodka Rozwoju Edukacji, Ministerstwa Edukacji Narodowej, Ministerstwa Zdrowia, Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania – „One są wśród nas”.

W sytuacji, gdy w szkole jest uczeń przewlekle chory, nauczyciel powinien:

1. Pozyskać od rodziców (opiekunów prawnych) ucznia szczegółowe informacje na temat jego choroby oraz wynikających z niej ograniczeń w funkcjonowaniu.
2. Zorganizować szkolenie kadry pedagogicznej i pozostałych pracowników szkoły w zakresie postępowania z chorym dzieckiem na co dzień oraz w sytuacji zaostrzenia objawów czy ataku choroby.
3. W porozumieniu z pielęgniarką lub lekarzem, wspólnie z pracownikami szkoły opracować procedury postępowania w stosunku do każdego chorego ucznia, zarówno na co dzień, jak i w przypadku zaostrzenia objawów czy ataku choroby.

Procedury te mogą uwzględniać m.in. przypominanie lub pomoc w przyjmowaniu leków, wykonywaniu pomiarów poziomu cukru, regularnym przyjmowaniu posiłków, sposób reagowania itp. Powinny też określać formy stałej współpracy z rodzicami (opiekunami) tego dziecka oraz zobowiązanie wszystkich pracowników placówki do bezwzględnego ich stosowania.

4. Wspólnie z nauczycielami i specjalistami zatrudnionymi w szkole dostosować formy pracy dydaktycznej, dobór treści i metod oraz organizację nauczania do możliwości psychofizycznych tego ucznia, a także objąć go różnymi formami pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
5. W przypadku nasilenia choroby u dziecka podczas pobytu w szkole dyrektor lub nauczyciel niezwłocznie informuje o zaistniałej sytuacji rodziców lub prawnych opiekunów.

DZIECKO Z ASTMĄ

Astma oskrzelowa jest najczęstszą przewlekłą chorobą układu oddechowego u dzieci. Istotą astmy jest przewlekły proces zapalny toczący się w drogach oddechowych, który prowadzi do zwiększonej skłonności do reagowania skurczem na różne bodźce i pojawienia się objawów choroby.

OBJAWY Jednym z podstawowych objawów jest duszność jako subiektywne uczucie braku powietrza spowodowane trudnościami w jego swobodnym przechodzeniu przez zwężone drogi oddechowe. Gdy duszność jest bardzo nasiloną możemy zauważyć, że usta dziecka a także inne części ciała są zasinione. Konsekwencją zwężenia oskrzeli jest pojawienie się

świszczącego oddechu. Częstym objawem astmy oskrzelowej jest kaszel. Najczęściej jest to kaszel suchy, napadowy, bardzo męczący.

PRZYCZYNY ATAKU Zaostrzenie astmy może być wywołane przez: kontakt z alergenami, na które uczulone jest dziecko, kontakt z substancjami drażniącymi drogi oddechowe, wysiłek fizyczny, zimne powietrze, dym tytoniowy, infekcje.

POSTĘPOWANIE:

1. W przypadku wystąpienia duszności należy podać dziecku wziewny lek rozkurczający oskrzela zgodnie z zaleceniem lekarza.
2. W przypadku objawów ciężkiej duszności należy podać jednocześnie 2 dawki leku w aerozolu w odstępie 10-20 sekund.
3. Po wykonaniu 1 pierwszej inhalacji należy powiadomić rodziców dziecka o wystąpieniu zaostrzenia.
4. W przypadku duszności o dużym nasileniu powinno się wezwać Pogotowie Ratunkowe. W czasie oczekiwania na przyjazd karetki pogotowia dziecko wymaga ciągłego nadzoru osoby dorosłej.
5. Dodatkowo bardzo ważne jest zapewnienie dziecku spokoju oraz odizolowanie od osób trzecich.

NAKAZY:

1. Częste wietrzenie sal lekcyjnych.
2. Dziecko, które ma objawy po wysiłku, powinno przed lekcją wychowania fizycznego przyjąć dodatkowy lek.
3. Ćwiczenia fizyczne należy zaczynać od rozgrzewki.
4. W przypadku wystąpienia u dziecka objawów duszności należy przerwać wykonywanie wysiłku i pozwolić dziecku zażyć środek rozkurczowy.

ZAKAZY:

1. Chorzy uczniowie nie powinni uczestniczyć w pracach porządkowych.
2. W okresie pylenia roślin dzieci z pyłkowicą nie mogą ćwiczyć na wolnym powietrzu oraz nie powinny uczestniczyć w planowanych wycieczkach poza miasto.
3. Astma oskrzelowa wyklucza biegi na długich dystansach, wymagających długotrwałego, ciągłego wysiłku.
4. W klasach, gdzie odbywają się lekcje nie powinno być zwierząt futerkowych.

OGRANICZENIA:

1. Uczeń z astmą może okresowo wymagać ograniczenia aktywności fizycznej i dostosowania ćwiczeń do stanu zdrowia.
2. Dziecko uczulone na pokarmy powinno mieć adnotacje od rodziców, co może jeść w sytuacjach, które mogą wywołać pojawienie się objawów uczulenia.

OBSZARY DOZWOLONE I WSKAZANE DLA DZIECKA

1. Dzieci chore na astmę powinny uczestniczyć w zajęciach z wychowania fizycznego, wysportowane dziecko lepiej znosi okresy zaostrzeń choroby.
2. Uczeń z astmą nie powinien być trwale eliminowany z zajęć z wychowania fizycznego.
3. Dzieci z astmą mogą uprawiać biegi krótkie, a także gry zespołowe.
4. Dzieci z astmą mogą uprawiać gimnastykę i pływanie.
5. Dzieci z astmą mogą uprawiać większość sportów zimowych. Bardzo ważny jest dobry kontakt szkoły z rodzicami, po to, aby wspólnie zapewnić dziecku bezpieczne warunki nauki i pobytu w szkole. Pozwoli to zmniejszyć nadopiekuńczość rodziców a dziecku rozwijać samodzielność i zaufanie do własnych możliwości i umiejętności. Tylko współdziałanie szkoły z rodzicami i lekarzem prowadzącym pomoże prawidłowo funkcjonować dziecku z astmą oskrzelową w środowisku, gdzie spędza wiele godzin w ciągu dnia.

DZIECKO Z CUKRZYCĄ

Cukrzyca to grupa chorób metabolicznych charakteryzujących się hiperglikemią (wysoki poziom glukozy we krwi – większy od 250mg%). Obecnie w Polsce wśród dzieci i młodzieży dominuje cukrzyca typu 1 – ten typ cukrzycy ma podłoże genetyczne i autoimmunologiczne. Cukrzyca nie jest chorobą zakaźną, nie można się nią zarazić przez kontakt z osobą chorą. Najczęstsze objawy to wzmożone pragnienie, częste oddawanie moczu oraz chudnięcie. W chwili obecnej, w warunkach pozaszpitalnych, jedynym skutecznym sposobem podawania insuliny jest wstrzykiwanie jej do podskórnej tkanki tłuszczowej (za pomocą pena, pompy). Cukrzyca nie jest chorobą, która powinna ograniczać jakiegokolwiek funkcjonowanie ucznia, tylko wymaga właściwej samokontroli i obserwacji. Ćwiczenia fizyczne, sport i rekreacja połączone z ruchem są korzystne dla dzieci chorych na cukrzycę. Wspierają prawidłowy rozwój emocjonalny i społeczny, pomagają rozwijać samodyscyplinę, gratyfikują, dają przyjemność i satysfakcję. Najważniejszym problemem przy wykonywaniu wysiłku fizycznego u dzieci z cukrzycą jest ryzyko związane z wystąpieniem hipoglikemii (niedocukrzenia stężenie glukozy we krwi mniejsze niż 60 mg%). Do działań w ramach samokontroli należą: badanie krwi i moczu, zapisywanie wyników badań, prawidłowa interpretacja wyników badań, prawidłowe komponowanie posiłków, prawidłowe i bezpieczne wykonywanie wysiłku fizycznego, obserwacja objawów jakie pojawiają się przy hipoglikemii i hiperglikemii. W każdej szkole powinien znajdować się „kącik” dla ucznia z cukrzycą, czyli ustronne miejsce, w którym dziecko z cukrzycą będzie mogło spokojnie, bezpiecznie i higienicznie wykonać badanie krwi oraz wykonać wstrzyknięcia insuliny.

OBJAWY HIPOGLIKEMII – niedocukrzenia:

1. Bładość skóry, nadmierna potliwość, drżenie rąk.
2. Ból głowy, ból brzucha.
3. Szybkie bicie serca.
4. Uczucie silnego głodu/wstręt do jedzenia.
5. Osłabienie, zmęczenie.
6. Problemy z koncentracją, zapamiętywaniem.
7. Chwiejność emocjonalna, nietypowe zachowanie dziecka.
8. Napady agresji lub wesołkowatości.
9. Ziewanie/senność.
10. Zaburzenia mowy, widzenia i równowagi.
11. Zmiana charakteru pisma.

12. Uczeń nielogicznie odpowiada na zadawane pytania.
13. Kontakt ucznia z otoczeniem jest utrudniony lub traci przytomność.

POSTĘPOWANIE PRZY HIPOGLIKEMII LEKKIEJ – dziecko jest przytomne, w pełnym kontakcie, współpracuje z nami, spełnia polecenia:

1. Sprawdzić poziom glukozy we krwi potwierdzając niedocukrzenie.
2. Podać węglowodany proste (sok owocowy, coca-cola, cukier spożywczy rozpuszczony w wodzie lub herbacie, glukoza w tabletkach, płynny miód).
3. NIE WOLNO zastępować węglowodanów prostych słodyczami zawierającymi tłuszcze, jak np. czekolada, ponieważ utrudniają one wchłanianie glukozy z przewodu pokarmowego.
4. Ponownie oznaczyć glikemię po 10-15 minutach.
5. Zawsze należy dążyć do ustalenia przyczyny niedocukrzenia.

POSTĘPOWANIE PRZY HIPOGLIKEMII ŚREDNIO – CIĘŻKIEJ – dziecko ma częściowe zaburzenia świadomości, pozostaje w ograniczonym kontakcie z nami, potrzebuje bezwzględnej pomocy osoby drugiej:

1. Oznaczyć glikemię i potwierdzić niedocukrzenie.
2. Jeżeli dziecko może połykać, to należy podać do picia płyn o dużym stężeniu cukru (np. 3-5 kostek cukru rozpuszczonych w ½ szklanki wody, coli, soku).
3. Jeżeli dziecko nie może połykać, postępujemy tak jak w przypadku glikemii ciężkiej.

POSTĘPOWANIE PRZY HIPOGLIKEMII CIĘŻKIEJ – dziecko jest nieprzytomne, nie ma z nim żadnego kontaktu, nie reaguje na żadne bodźce, może mieć drgawki.

Dziecku, które jest nieprzytomne NIE WOLNO podawać niczego do picia ani do jedzenia!!!

1. Układamy dziecko na boku.
2. Wstrzykujemy domięśniowo glukagon, jest to zastrzyk ratujący życie.
3. Wzywamy pogotowie ratunkowe.
4. Kontaktujemy się z rodzicami dziecka.
5. Dopiero gdy dziecko odzyska przytomność (po podaniu glukagonu powinno odzyskać przytomność po kilkunastu minutach) i jeżeli dziecko będzie w dobrym kontakcie można mu podać węglowodany doustnie (sok, cola, tabl. glukozy).

U dzieci leczonych pompą:

1. Zatrzymaj pompę.
2. Potwierdź hipoglikemię.
3. Jeżeli dziecko jest przytomne podaj węglowodany proste.
4. Oczekaj 10-15 minut i zbadaj ponownie poziom glukozy we krwi, jeżeli nie ma poprawy podaj ponownie cukry proste.
5. Jeżeli objawy ustąpią i kontrolny pomiar glikemii wskazuje podnoszenie się stężenia glukozy, włącz pompę i podaj kanapkę lub inne węglowodany złożone.
6. Jeżeli dziecko jest nieprzytomne lub ma drgawki połóż je w pozycji bezpiecznej, podaj domięśniowo zastrzyk z glukagonu i wezwij karetkę pogotowia. Po epizodzie hipoglikemii nie zostawiaj dziecka samego! Dziecko nie może podejmować wysiłku fizycznego dopóki wszystkie objawy hipoglikemii nie ustąpią!

OBJAWY HIPERGLIKEMII

1. Wzmoczone pragnienie, potrzeba częstego oddawania moczu.
2. Rozdrażnienie, zaburzenia koncentracji.
3. Złe samopoczucie, osłabienie, przygnębienie, apatia. Jeżeli do ww. objawów dołączą: ból głowy, ból brzucha, nudności i wymioty, ciężki oddech, może to świadczyć o rozwoju kwasicy cukrzycowej.

Należy wtedy bezzwłocznie:

- Zbadać poziom glukozy.
- Skontaktować się z rodzicami lub wezwać pogotowie.

POSTĘPOWANIE PRZY HIPERGLIKEMII

1. Podajemy insulinę (tzw. dawka korekcyjna).
2. Uzupełniamy płyny (dziecko powinno dużo pić, przeciętnie 1 litr w okresie 1,5-2 godz., najlepszym płynem jest niegazowana woda mineralna).
3. Samokontrola (badanie moczu na obecność cukromoczu i ketonurii, po około 1 godz. należy dokonać kontrolnego pomiaru glikemii).
4. W razie stwierdzenia hiperglikemii dziecko nie powinno jeść, dopóki poziom glikemii nie obniży się.

Niezbędnik szkolny, czyli co uczeń z cukrzycą zawsze powinien mieć ze sobą w szkole:

1. Pen – „wstrzykiwacz” z insuliną.
2. Pompę insulinową, jeżeli jest leczone przy pomocy pompy.
3. Nakłuwacz z zestawem igieł.
4. Glukometr z zestawem pasków oraz gazików.
5. Plastikowy pojemnik na zużyte igły i paski.
6. Drugie śniadanie lub dodatkowe posiłki przeliczone na wymienniki np. przeznaczone na „zabezpieczenie” zajęć wf w danym dniu.
7. Dodatkowe produkty – soczek owocowy, tabletki z glukozą w razie pojawienia się objawów hipoglikemii.
8. Telefon do rodziców.
9. Informację w postaci kartki lub bransoletki na rękę, która informuje, że dziecko choruje na cukrzycę.
10. Glukagon (zestaw w pomarańczowym pudełku).

Szkolny kodeks praw dziecka z cukrzycą – każdemu dziecku z cukrzycą typu 1 należy zapewnić w szkole:

1. Możliwość zmierzenia poziomu glukozy na glukometrze w dowolnym momencie – także w trakcie trwania lekcji.
2. Możliwość podania insuliny.
3. Możliwość zmiany zestawu infuzyjnego w przypadku leczenia osobista pompą insulinową w odpowiednich warunkach zapewniających bezpieczeństwo i dyskrecję.

4. Właściwe leczenie niedocukrzenia zgodnie ze schematem ustalonym z pielęgniarką szkolną i rodzicami dziecka.
5. Możliwość spożycia posiłków o określonej godzinie, a jeśli istnieje taka potrzeba, nawet w trakcie trwania lekcji.
6. Możliwość zaspokojenia pragnienia oraz możliwość korzystania z toalety, także w czasie trwania zajęć lekcyjnych.
7. Możliwość uczestniczenia w pełnym zakresie w zajęciach wychowania fizycznego oraz różnych zajęciach pozaszkolnych, np. wycieczkach turystycznych, zielonych szkołach.

DZIECKO Z PADACZKĄ

Padaczką określamy skłonność do występowania nawracających, nieprovokowanych napadów. Napadem padaczkowym potocznie nazywamy napadowo występujące zaburzenia w funkcjonowaniu mózgu objawiające się widocznymi zaburzeniami, zwykle ruchowymi. Niekiedy jedynym widocznym objawem napadu są kilkusekundowe zaburzenia świadomości. Napady padaczkowe dzieli się na napady pierwotnie uogólnione oraz napady częściowe (zlokalizowane).

Napady pierwotnie uogólnione:

1. Napady nieświadomości, najczęściej kilkusekundowa utrata kontaktu z otoczeniem. Atypowym napadom nieświadomości mogą towarzyszyć mruganie lub gwałtowne ruchy o niewielkim zakresie w obrębie ust.
2. Napady atoniczne – napad spowodowany nagłym i krótkotrwałym obniżeniem napięcia mięśniowego w określonych grupach mięśni.
3. Napady toniczne – występuje głównie u małych dzieci zazwyczaj podczas zasypiania lub budzenia; charakteryzuje się nagłym, symetrycznym wzrostem napięcia mięśni w obrębie kończyn i tułowia.
4. Napady toniczno-kloniczne – w fazie tonicznej dochodzi do nagłej utraty przytomności, skurczu mięśni, zatrzymania oddechu; faza kloniczna charakteryzuje się rytmicznymi, gwałtownymi skurczami mięśni kończyn i tułowia, następnie przechodzi w kilkuminutową śpiączkę.
5. Napady kloniczne – napady głównie u niemowląt i małych dzieci, częściej w przebiegu gorączki, cechują je symetryczne skurcze mięśni kończyn występujące seriami.
6. Napady miokloniczne – charakteryzują się gwałtownymi synchronicznymi skurczami mięśni szyi, obręczy barkowej, ramion i ud przy względnie zachowanej świadomości chorego.

Napady częściowe:

1. Napady częściowe z objawami prostymi –świadomość w czasie napadów jest na ogół zachowana, zwykle napady dotyczą określonej okolicy np. ręki lub ust.
2. Napady częściowe z objawami złożonymi – niektórym napadom mogą towarzyszyć zaburzenia świadomości o charakterze omamów i złudzeń; pacjent ma wrażenie, że już znajdował się w danej sytuacji życiowej lub przeciwnie, że nie zna sytuacji i przedmiotów, z którymi w rzeczywistości się już stykał, do tego typu napadów zaliczane są także napady psychoruchowe z towarzyszącymi im różnymi automatyzmami (cmokanie), u

dzieci mogą niekiedy występować napady nietypowe, manifestujące się klinicznie bólami brzucha, głowy, omdleniami, napadami lęku itp.

3. Napady częściowe wtórnie uogólnione – rozpoczyna się zwykle od napadowych mioklonicznych lub klonicznych skurczów ograniczonych do określonych grup mięśni, aby następnie rozprzestrzenić się i doprowadzić do wtórnie uogólnionego napadu toniczno-klonicznego (tzw. napadu dużego).

Zespoły padaczkowe wieku dziecięcego – zespół Westa, zespół Lennox-Gastauta, dziecięca padaczka nieświadomości (piknolepsja), padaczka Rolanda, młodzieńcza padaczka nieświadomości, zespół Janza, padaczka odruchowa, omdlenia odruchowe, napady rzekomopadaczkowe. Leczenie padaczki jest procesem przewlekłym, wymaga systematycznego, codziennego podawania leków. Nagłe przerwanie leczenia, pominięcie którejś dawki, może zakończyć się napadem lub stanem padaczkowym. Z tego powodu tak ważne jest, aby pacjent mógł systematycznie przyjmować leki. W trakcie włączania leczenia lub jego modyfikacji dziecko może wykazywać objawy senności, rozdrażnienia, zawrotów głowy.

W RAZIE WYSTĄPIENIA NAPADU NALEŻY

1. Przede wszystkim zachować spokój.
2. Ułożyć chorego w bezpiecznym miejscu w pozycji bezpiecznej, na boku.
3. Zabezpieczyć chorego przed możliwością urazu w czasie napadu – zdjąć okulary, usunąć z ust ciała obce, podłożyć coś miękkiego pod głowę.
4. Asekurować w czasie napadu i pozostać z chorym do odzyskania pełnej świadomości.

NIE WOLNO

1. Podnosić pacjenta.
2. Krępować jego ruchów.
3. Wkładać cegokolwiek między zęby lub do ust.

Pomoc lekarska jest potrzebna, jeżeli był to pierwszy napad w życiu lub napad trwał dłużej niż 10 minut, albo jeśli po napadzie wystąpiła długo trwająca gorączka, sugerująca zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych.

Dzieciom chorym na padaczkę trudniej jest wykorzystać w pełni swoje możliwości edukacyjne z przyczyn medycznych i społecznych. Narażone są na wyższy poziom stresu wynikający z obawy przed napadem i komentarzami, stąd też częściej występują u nich cechy zespołu nadpobudliwości psychoruchowej, trudności w czytaniu i pisaniu oraz inne trudności szkolne. W razie narastających trudności szkolnych, trzeba zapewnić dziecku możliwość douczania, zorganizować odpowiednio czas na naukę, z częstymi przerwami na odpoczynek, modyfikować i zmieniać sposoby przyswajania wiadomości szkolnych. Nie należy z zasady zwalniać dziecka z zajęć wychowania fizycznego ani z zabaw i zajęć ruchowych w grupie rówieśników. Należy jedynie dbać o to, aby nie dopuszczać do nadmiernego obciążenia fizycznego i psychicznego. Gdy zdarzają się napady, dziecko powinno mieć zapewnioną opiekę w drodze do i ze szkoły.

DZIECKO PRZEWLEKLE CHORE

Choroba przewlekła to proces patologiczny trwający ponad 4 tygodnie, cechujący się brakiem nasilonych objawów chorobowych. Długotrwała choroba i częste hospitalizacje mogą okresowo uniemożliwiać choremu dziecku przebywanie w grupie rówieśników, a także zaspokajanie wielu ważnych potrzeb psychicznych, fizycznych i społecznych. Przeciwdziałanie niekorzystnym skutkom choroby przewlekłej, polega między innymi na udzielaniu dziecku i jego rodzinie pomocy w budowaniu nowej koncepcji życia z chorobą i pomimo choroby. Odbudowa poczucia bezpieczeństwa jest jednym z najważniejszych zadań osób pomagających choremu dziecku i jego rodzinie. Dziecko może czuć się mniej bezradne i zagubione, gdy ma okazję do odnoszenia sukcesów i poradzenia sobie z trudnymi sytuacjami. Zatem dostrzeganie i eksponowanie osiągnięć dziecka, chwalenie go za nie i nagradzanie jest jednym z kierunków pomagania mu w pokonywaniu poczucia bezradności. Drugi ważny kierunek to uczenie dziecka nowych umiejętności - zarówno tych przydatnych w pokonywaniu trudności związanych z chorowaniem, jak i tych otwierających mu nowe, wolne od ograniczeń pola aktywności, poszerzających jego „obszar wolności”. Szkoła pełni w życiu chorego dziecka szczególną rolę. Jest to miejsce, w którym może się ono uczyć i bawić, rozwijać swoje zdolności i umiejętności, może przeżywać radość i dumę ze swojej aktywności, a także budować dobre relacje z innymi dziećmi. Obecność przyjaznych nauczycieli i rówieśników jest bardzo ważna dla prawidłowego rozwoju emocjonalnego i społecznego chorego dziecka. Niezwykle ważne jest przekazanie nauczycielom informacji o wpływie choroby dziecka na funkcjonowanie psychiczne, fizyczne i społeczne ucznia. Niektóre leki mogą działać pobudzająco a inne usypiająco. Może to mieć wpływ na zachowanie się dziecka lub możliwość efektywnego uczenia się. Dzięki informacjom od rodziców i lekarzy, nauczyciel może poznać chorobę dziecka w takim zakresie, aby w razie potrzeby, w odpowiednim czasie, udzielić mu niezbędnej pomocy i wsparcia oraz zapewnić bezpieczne warunki na terenie szkoły. Także dostosować sposoby komunikowania się oraz sposoby i formy nauczania do potrzeb i aktualnych możliwości chorego dziecka. Wzajemne kontakty pomiędzy szkołą i rodzicami powinny być stałe i systematyczne, oparte na zaufaniu, spokojnej, wzajemnej wymianie informacji oraz współpracy i zrozumieniu.

Główne sposoby pomocy przewlekle choremu dziecku możliwe do zrealizowania na terenie szkoły:

1. Zapewnienie poczucia bezpieczeństwa psychicznego i fizycznego.
2. Pomoc w pokonywaniu trudności, uczenie nowych umiejętności.
3. Budowanie dobrego klimatu i przyjaznych relacji klasowych.
4. Przygotowanie uczniów zdrowych na spotkanie chorego kolegi.
5. Traktowanie chorego dziecka jako pełnoprawnego członka klasy.
6. Uwrażliwianie dzieci zdrowych na potrzeby i przeżycia dziecka chorego.
7. Uwrażliwianie dziecka chorego na potrzeby i przeżycia innych uczniów.
8. Motywowanie do kontaktów i współdziałania z innymi dziećmi.
9. Rozwijanie zainteresowań, samodzielności dziecka.
10. Dostarczanie wielu możliwości do działania i osiągnięcia sukcesów.
11. Motywowanie do aktywności.

16. Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia wszawicy

Sposób działania:

- Na początku roku szkolnego rodzic ucznia w formie pisemnej wyraża zgodę na dokonanie w uzasadnionym przypadku przeglądu czystości skóry głowy dziecka.
- Dyrektor szkoły (na wniosek rodzica, wychowawcy, ucznia) zarządza dokonanie przez pielęgniarkę kontroli czystości skóry głowy wszystkich dzieci w grupie, klasie, z zachowaniem zasady intymności (kontrola indywidualna w wydzielonym pomieszczeniu).
- Pielęgniarka zawiadamia telefonicznie lub pisemnie rodziców dzieci, u których stwierdzono wszawicę o konieczności niezwłocznego podjęcia zabiegów higienicznych skóry głowy. W razie potrzeby instruuje rodziców o sposobie działań, informuje też o konieczności poddania się kuracji wszystkich domowników i monitoruje skuteczność działań, jednocześnie informuje dyrektora szkoły o wynikach kontroli i skali zjawiska.
- Dyrektor lub upoważniona osoba (nauczyciel) informuje wszystkich rodziców o stwierdzeniu wszawicy w grupie, klasie dzieci, z zaleceniem codziennej kontroli czystości głowy dziecka oraz czystości głów domowników.
- W przypadku, gdy rodzice zgłoszą trudności w przeprowadzeniu kuracji (np. brak środków na zakup preparatu), dyrektor szkoły lub pedagog szkolny we współpracy z Dzielnicowym Ośrodkiem Pomocy Społecznej, udzielają rodzicom lub opiekunom niezbędnej pomocy.
- Pielęgniarka po upływie 7-10 dni kontroluje stan czystości skóry głowy dzieci po przeprowadzonych zabiegach higienicznych przez rodziców.
- W sytuacji stwierdzenia nieskuteczności zalecanych działań, pielęgniarka zawiadamia o tym dyrektora szkoły w celu podjęcia bardziej radykalnych kroków (zawiadomienie Dzielnicowego Ośrodka Pomocy Społecznej o konieczności wzmożenia nadzoru nad realizacją funkcji opiekuńczych przez rodziców dziecka oraz udzielenia potrzebnego wsparcia).

17. Procedura postępowania w przypadku zatrucia w szkole

1. Nauczyciel, który stwierdził u dziecka zaburzenia żołądkowo-jelitowe otacza je opieką, udziela pomocy w radzeniu sobie z objawami choroby oraz spokojnie rozmawia z dzieckiem o dolegliwościach w sposób niewzbudzający w nim lęku. Zapewnia dziecku możliwość położenia się, dyskretnego korzystania z toalety i wykonywania zabiegów higienicznych, podaje płyny do picia.
2. Nauczyciel informuje dyrektora o podejrzeniu zatrucia pokarmowego u dziecka, przedstawia zaobserwowane objawy i intensywność ich występowania.
3. Dyrektor, po obejrzeniu dziecka, powiadamia telefonicznie rodziców (prawnych opiekunów) o stanie jego zdrowia, informuje o okolicznościach zdarzenia i dotychczas podjętych działaniach. Przy nasilaniu się objawów wskazuje potrzebę szybkiego kontaktu z lekarzem i wezwania pogotowia ratunkowego. Ustala, kiedy rodzice zgłoszą się do szkoły. Z przebiegu interwencji zespołu ratunkowego powinna być sporządzona notatka opisująca szczegółowo jej przebieg i stanowisko rodziców w sprawie udzielenia dziecku pomocy medycznej, w szczególności w przypadku zabrania dziecka do domu bez badania. Decyzja o badaniu i leczeniu dziecka należy do rodziców. Nawet jeśli występuje potencjalne zagrożenie życia dziecka, dyrektor szkoły nie może zamiast rodziców współpracować z lekarzem i działać wbrew ich woli. Ryzyko wystąpienia komplikacji ponoszą rodzice i nie mogą dyrektora szkoły obarczać odpowiedzialnością za swoje decyzje. W przypadku gdy rodzice rezygnują z udzielenia pomocy dziecku na terenie szkoły, dyrektor powinien poprosić ich o podpisanie odpowiedniego oświadczenia.
4. W przypadku wystąpienia objawów świadczących o zatruciu pokarmowym u nauczyciela lub innego pracownika dyrektor zwalnia ich z obowiązku wykonywania pracy. Zależnie od stanu pracownika zleca udanie się do lekarza lub wzywa pogotowie ratunkowe. W razie choroby nauczyciela konieczne jest zapewnienie opieki nad daną klasą. Dyrektor powinien przydzielić godziny doraźnego zastępstwa innemu nauczycielowi lub sam zrealizować godziny w zastępstwie nieobecnego nauczyciela.
5. W sytuacji gdy wystąpią co najmniej dwa podobne zachorowania, dyrektor informuje pracowników o podejrzeniu zbiorowego zatrucia pokarmowego. Zobowiązuje nauczycieli do niezwłocznego sprawdzenia w klasach czy u innych dzieci występują objawy zatrucia pokarmowego i ilu wychowanków to dotyczy. Poleca pracownikowi odpowiedzialnemu za żywienie w szkole sporządzenie imiennej listy dzieci i pracowników skarżących się na problemy żołądkowe.
6. Osoba odpowiedzialna za żywienie w szkole, na polecenie dyrektora, podejmuje próbę wstępnego ustalenia prawdopodobnego źródła zatrucia, poprzez sprawdzenie:
 - czystości kuchni, naczyń i sprzętów kuchennych,
 - sposobu przechowywania żywności łatwo psującej się, surowego drobiu, mięsa i jaj,
 - sposobu przygotowywania potraw z mrożonego drobiu, mięs i ryb, surowych jaj do wyrobu potraw i deserów,
 - terminów ważności produktów i szczelności opakowań.
7. Dyrektor wydaje polecenie zabezpieczenia podejrzanych produktów i żywności. Informuje pracowników o prawdopodobnym źródle zatrucia, podjętych działaniach i ustaleniach.

8. O prawdopodobnym zbiorowym zatruciu pokarmowym w szkole dyrektor lub upoważniony przez niego pracownik informuje:

- państwowego inspektora sanitarnego,
- organ prowadzący,
- kuratora oświaty,
- wszystkich rodziców dzieci uczęszczających do szkoły.

Dyrektor nie może zrezygnować z powiadomienia inspektora sanitarnego o zatruciu pokarmowym w szkole, nawet jeśli wezwany do chorych dzieci lekarz uprzedzi go o swoim obowiązku zgłoszenia państwowemu powiatowemu inspektorowi sanitarnemu tego faktu w ciągu 24 godzin. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny niezwłocznie po otrzymaniu zgłoszenia wszczyna dochodzenie epidemiologiczne w celu ustalenia czynnika chorobotwórczego zachorowań, źródła zakażenia, dróg jego szerzenia się oraz podjęcia działań zapobiegających jego rozprzestrzenianiu się.

9. Dyrektor i pracownicy szkoły współpracują ze Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną prowadzącą dochodzenie epidemiologiczne. Zależnie od wyniku dochodzenia epidemiologicznego stosują się do wydawanych zaleceń i decyzji. Jeśli państwowy inspektor sanitarny stwierdzi, że zatrucie wynika z istotnych uchybień w działalności szkoły, zawiadomi organ prowadzący.

10. Dyrektor omawia z pracownikami okoliczności i przyczyny zatrucia pokarmowego w szkole oraz ustala środki niezbędne do zapobieżenia im w przyszłości. Wydaje zarządzenie w tej sprawie wskazując na: przestrzeganie zasad higieny osobistej, mycie rąk przed jedzeniem, staranne mycie warzyw i owoców, właściwe przygotowanie i przechowywanie żywności, unikanie nieświeżych i przeterminowanych produktów.

11. Dyrektor gromadzi dokumentację potwierdzającą podjęte w szkole działania związane z zatruciem pokarmowym. Stanowią ją będzie:

- notatka z przebiegu interwencji zespołu ratunkowego,
- oświadczenia rodziców rezygnujących z udzielenia pomocy choremu dziecku na terenie szkoły,
- zapisy w protokole z zebrania rady pedagogicznej,
- imienna lista dzieci i pracowników skarżących się na problemy żołądkowe,
- pisma powiadamiające o zatruciu pokarmowym skierowane do państwowego inspektora sanitarnego, organu prowadzącego, kuratora oświaty i rodziców dzieci,
- zalecenia i decyzje wydane przez inspektora sanitarnego,
- zarządzenie dyrektora z potwierdzeniem zapoznania się z nim pracowników szkoły.

Procedury reagowania w przypadku wystąpienia w szkole zagrożeń bezpieczeństwa cyfrowego

1. Procedura na wypadek dostępu uczniów do treści szkodliwych, niepożądanych i nielegalnych

1. Reakcja szkoły w przypadku pozyskania wiedzy o wystąpieniu zagrożenia będzie zależna od tego, czy:
 - A. treści te można bezpośrednio powiązać z uczniami danej szkoły,
 - B. treści nielegalne lub szkodliwe nie mają związku z uczniami danej szkoły, lecz wymagają kontaktu szkoły z odpowiednimi służbami.
 - Należy zabezpieczyć dowody w formie elektronicznej (pliki z treściami niedozwolonymi, zapisy rozmów w komunikatorach, e-maile, zrzuty ekranu), znalezione w Internecie lub w komputerze dziecka.
 - Zabezpieczenie dowodów jest zadaniem rodziców lub opiekunów prawnych dziecka, w czynnościach tych może wspomagać ich przedstawiciel szkoły posiadający odpowiednie kompetencje techniczne.
 - W przypadku sytuacji (A) rozwiązanie leży po stronie szkoły, zaś (B) należy rozważyć zgłoszenie incydentu na Policję oraz zgłosić go do serwisu Dyżurnet (dyżurnet.pl).
-
2. Sposób działania:
 - Konieczne jest poinformowanie wszystkich rodziców lub opiekunów dzieci uczestniczących w zdarzeniu o sytuacji i roli ich dzieci.
 - W przypadku udostępniania treści szkodliwych/niedozwolonych/nielegalnych i niebezpiecznych dla zdrowia przez ucznia należy przeprowadzić z nim rozmowę na temat jego postępowania i w jej trakcie uzmysłwić mu szkodliwość prowadzonych przez niego działań. W przypadku upowszechniania przez sprawców treści nielegalnych (np. pornografii dziecięcej) należy złożyć zawiadomienie o zdarzeniu na Policję.
 - Dzieci-ofiary i świadków zdarzenia należy od pierwszego etapu interwencji otoczyć opieką psychologiczno-pedagogiczną.
 - Rozmowa z dzieckiem powinna się odbywać w warunkach jego komfortu psychicznego, z poszanowaniem poufności i podmiotowości ucznia. W jej trakcie należy ustalić okoliczności uzyskania przez ofiarę dostępu do ww. treści.
 - W przypadku kontaktu dziecka z treściami szkodliwymi należy dokładnie zbadać sposób, w jaki nastąpił kontakt dziecka z nimi.
 - W przypadku, gdy informacja na temat zdarzenia dotrze do środowiska rówieśniczego ofiary – w klasie, czy szkole, wskazane jest podjęcie działań edukacyjnych i wychowawczych.
 - W przypadku naruszenia prawa np. rozpowszechniania materiałów pornograficznych z udziałem nieletniego lub prób uwiedzenia małoletniego w wieku do 15 lat przez osobę dorosłą

- należy – w porozumieniu z rodzicami dziecka - niezwłocznie powiadomić Policję.
- Kontakt z treściami szkodliwymi lub niebezpiecznymi może wywołać potrzebę skorzystania przez ofiarę ze specjalistycznej opieki psychologicznej. Decyzja o takim kontakcie i skierowaniu na terapię musi zostać podjęta w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka.

2. Procedura na wypadek wystąpienia zjawiska cyberprzemocy

Sposób działania:

- Należy zabezpieczyć wszystkie dowody związane z aktem cyberprzemocy (np. zrobić kopię materiałów, zanotować datę i czas otrzymania materiałów, dane nadawcy, adresy stron www, historię połączeń, etc.).
- Jeśli ustalenie sprawcy nie jest możliwe, a w ocenie kadry pedagogicznej jest to konieczne, należy skontaktować się z Policją.
- Bezwzględnie należy zgłosić rozpowszechnianie nagich zdjęć osoby poniżej 18 roku życia.
- Gdy sprawca cyberprzemocy jest znany i jest on uczniem szkoły, pedagog szkolny powinien przeprowadzić z nim rozmowę o jego zachowaniu.
- W pierwszej kolejności należy udzielić wsparcia ofierze.
- Należy poinformować ucznia o krokach, jakie może podjąć szkoła i sposobach, w jaki może zapewnić mu bezpieczeństwo.
- Należy pomóc ofierze (rodzicom ofiary) w zabezpieczeniu, zerwaniu kontaktu ze sprawcą, zadbaniu o podstawowe zasady bezpieczeństwa on-line (np. nieudostępnianie swoich danych kontaktowych, kształtowanie swojego wizerunku etc.).
- Pomoc ofierze nie może kończyć się w momencie zakończenia procedury. Warto monitorować sytuację, „czuwać” nad jej bezpieczeństwem, np. zwracać uwagę czy nie są podejmowane wobec niej dalsze działania przemocowe, obserwować, jak sobie radzi w grupie po ujawnionym incydencie cyberprzemocy.
- W działaniu wobec ofiary należy także włączyć rodziców/opiekunów ofiary – trzeba na bieżąco ich informować o sytuacji, pamiętając przy tym o podmiotowym traktowaniu dziecka. Jeśli dziecko nie wyraża zgody, należy omówić z nim jego obawy, a jeśli to nie pomaga powołać się na obowiązujące nas zasady i przekazać informację rodzicom.
- W trakcie rozmowy z dzieckiem i/lub jego rodzicami/opiekunami, jeśli jest to wskazane, można zaproponować pomoc specjalisty (np. psycholog szkolny, poradnia psychologiczno-pedagogiczna) oraz przekazać informację o możliwości zgłoszenia sprawy Policji.
- Należy zadbać o bezpieczeństwo świadków zdarzenia, zwłaszcza, jeśli byli oni osobami ujawniającymi cyberprzemoc.
 - Procedura powinna umożliwiać rozwiązanie sytuacji problemowej na poziomie pracy wychowawczej szkoły. Szkoła powinna powiadomić odpowiednie służby (np. sąd rodzinny), gdy wykorzysta wszystkie dostępne jej środki wychowawcze (rozmowa z rodzicami, konsekwencje ze statutu i/lub regulaminu wobec ucznia) i interwencje pedagogiczne, a ich zastosowanie nie przynosi pożądanych rezultatów (np. nie ma zmian postawy ucznia).
- Kontakt z Policją wymagają wszelkie sytuacje, w których zostało naruszone prawo (np. groźby karalne, świadome publikowanie nielegalnych treści, rozpowszechnianie nagich zdjęć z udziałem małoletnich). Za zgłoszenie powinien odpowiadać dyrektor szkoły.
- Kontakt z dostawcą usługi może być wskazany w celu usunięcia z sieci kompromitujących lub krzywdzących materiałów. Do podjęcia takiego działania stymuluje administratora serwisu art. 14 Ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną.

3. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia naruszenia prywatności dotyczące nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem wykorzystania danych osobowych lub wizerunku dziecka i pracownika szkoły

SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA:

1. Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia:
 - Gdy sprawcą jest uczeń - kolega ofiary ze szkoły czy klasy, uczniowie lub rodzice winni skontaktować się z dyrektorem szkoły, wychowawcą.
 - W przypadku, gdy do naruszenia prywatności poprzez kradzież, wyłudzenie danych osobowych wykorzystanie wizerunku dziecka dochodzi ze strony dorosłych osób trzecich, rodzice winni skontaktować się bezpośrednio z Policją i powiadomić o tym szkołę.
2. Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów:
 - Należy zabezpieczyć dowody nieodpowiedniego lub niezgodnego z prawem działania - w formie elektronicznej (e-mail, zrzut ekranu, konwersacja w komunikatorze lub sms).
 - Równolegle należy dokonać zmian tych danych identyfikujących, które zależą od ofiary, tj. haseł i loginów lub kodów dostępu do platform i portali internetowych.
 - Jeśli wykradzione dane zostały wykorzystane w celu naruszenia dobrego wizerunku ofiary, bądź w innych celach niezgodnych z prawem należy dążyć do wyjaśnienia tych działań i usunięcia ich skutków, także tych widocznych w Internecie.
 - Zawiadomić Policję.
3. Identyfikacja sprawcy(-ów):
 - W przypadku, gdy dowody jasno wskazują na konkretnego sprawcę oraz na spełnianie przesłanki, iż sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej należy je zabezpieczyć i przekazać Policji.
 - W przypadku, gdy trudno to ustalić, identyfikacji dokonać winna Policja.
 - W przypadku znanego sprawcy, który jednak nie działał z powyższych pobudek, szkoła powinna dążyć do rozwiązania problemu w ramach działań wychowawczo – edukacyjnych uzgodnionych rodzicami.
4. Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/spoza szkoły:
 - Gdy sprawcą incydentu jest uczeń szkoły, należy wobec niego – w porozumieniu z rodzicami – podjąć działania wychowawcze, zmierzające do uświadomienia nieodpowiedniego i nielegalnego charakteru czynów, jakich dokonał. Jednym z elementów takich działań powinny być przeprosiny złożone osobie poszkodowanej.

- Dyrekcja szkoły winna podjąć decyzje w sprawie powiadomienia o incydencie Policji, biorąc pod uwagę wiek sprawcy, jego dotychczasowe zachowanie, postawę po odkryciu incydentu oraz opinie wychowawcy i pedagoga.
 - Przed podjęciem decyzji o zgłoszeniu incydentu na Policję należy rozważyć, czy istnieją dowody, iż uczeń - sprawca zmierzał do wyrządzenia ofierze szkody majątkowej lub osobistej. W takim przypadku dobrym rozwiązaniem jest uzyskanie interpretacji prawnej adwokata lub radcy prawnego.
5. Aktywności wobec ofiar zdarzenia i świadków:
- Ofiary incydentów należy otoczyć – w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi - opieką pedagogiczno-psychologiczną i powiadomić o działaniach podjętych w celu usunięcia skutków działania sprawcy.
 - Jeśli kradzież tożsamości, bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane tylko jej i rodzicom, szkoła winna zapewnić poufność działań, tak aby informacje narażające ofiarę na naruszenie wizerunku nie były rozpowszechniane.
 - Gdy kradzież tożsamości, bądź naruszenie dobrego wizerunku ofiary jest znane szerszemu gronu uczniów szkoły, należy podjąć wobec nich działania wychowawcze, zwracające uwagę na negatywną ocenę naruszania wizerunku ucznia – koleżanki lub kolegi oraz ryzyko penalizacji.
6. Współpraca z Policją i sądami rodzinnymi:
- Gdy naruszenie prywatności, czy wyłudzenie lub kradzież tożsamości skutkują wyrządzeniem ofierze szkody majątkowej lub osobistej, rodzice dzieci winni o nim powiadomić Policję.
4. Współpraca ze służbami placówkami specjalistycznymi:
- W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych wobec ofiary, można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej.

4. Procedura postępowania na wypadek zagrożenia dla zdrowia dzieci w związku z nadmiernym korzystaniem z Internetu

SPOSÓB POSTĘPOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA ZAGROŻENIA:

1. Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia:
 - Infoholizm stwierdza najczęściej rodzic lub opiekun prawny dziecka.
 - W przypadku konieczności podejmowania dalszych działań pomocowych można skierować ucznia, za zgodą i we współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej, np. terapeutycznej.
2. Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów:
 - Reakcja szkoły powinna polegać w pierwszych krokach na ustaleniu skutków zdrowotnych i psychicznych, jakie nadmierne korzystanie z zasobów Internetu wywołało u dziecka.
 - Celem ustaleń jest wybór odpowiedniej ścieżki rozwiązywania problemu - z udziałem specjalistów (lekarzy, terapeutów) lub bez – wyłącznie w szkole. W początkowej fazie popadania w uzależnienie do Internetu należy koncentrować się na wsparciu udzielonym w rodzinie i w szkole (psycholog/pedagog szkolny, wychowawca).
3. Aktywności wobec ofiar zdarzenia:
 - Osoba, której problem dotyczy, powinna zostać otoczona indywidualizowaną opieką przez pedagoga/psychologa szkolnego.
 - Pierwszym etapem będzie rozmowa (rozmowy) ze specjalistą, która pozwoli zdiagnozować poziom zagrożenia, określić przyczyny popadnięcia w nałóg i ukazać specyfikę przypadku.
 - Każde dziecko, u którego podejrzewa się nałóg korzystania z Internetu powinno zostać profesjonalnie zdiagnozowane przez psychologa szkolnego.
 - Dziecku w trakcie wsparcia należy zapewnić komfort psychiczny - o jego sytuacji i specyfice uwarunkowań osobistych muszą zostać powiadomieni wszyscy uczyć go i oceniający nauczyciele.
 - O ile nie wiedzą o problemie swojego dziecka, niezbędne jest powiadomienie rodziców lub opiekunów prawnych dziecka i omówienie z nimi wspólnych rozwiązań.
4. Aktywności wobec świadków:
 - Jeśli świadkami problemu są rówieśnicy dziecka, należy im w rozmowie zwrócić uwagę na negatywne aspekty nadmiernego korzystania z zasobów Internetu oraz zaapelować o codzienne wsparcie dla dziecka dotkniętego problemem, a także

o informowanie wychowawcy w przypadku wystąpienia kolejnych przypadków u innych dzieci.

5. Współpraca ze służbami i placówkami specjalistycznymi:
 - W przypadku zdiagnozowania przez psychologa zaawansowanego uzależnienia od korzystania z zasobów Internetu dziecko powinno zostać skierowane przez szkołę, w bliskiej współpracy z rodzicami, do placówki specjalistycznej oferującej program terapeutyczny z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. W części przypadków może się okazać konieczna diagnoza i terapia lekarska.

5. Procedury reagowania w przypadku wystąpienia w szkole nawiązywania niebezpiecznych kontaktów w Internecie – uwodzenie, zagrożenie pedofilią

1. Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia: Osobami najczęściej zgłaszającymi omawiany problem są rodzice/opiekunowie prawni dziecka lub osoby zajmujące się „poszukiwaniem pedofili”. W pierwszym przypadku informacja trafia najpierw do szkół, w drugim - na Policję. Zdarza się, że informacja uzyskiwana jest ze środowiska rówieśników ofiary. Kluczowe znaczenie w działaniach szkoły ma czas reakcji - szybkość przeciwdziałania zagrożeniu ze względu na niezwykle szkodliwe konsekwencje realizacji kontaktu *online*, przeradzającego się w zachowania w świecie rzeczywistym: uwiedzenie i wykorzystanie seksualne, kidnaping, a także wyłudzenie pieniędzy czy przedmiotów dużej wartości. W przypadkach niebezpiecznych kontaktów inicjowanych w Internecie może dochodzić do zagrożenia życia i zdrowia dziecka, szantażu i przymusu realizacji czynności seksualnych.
2. Opis okoliczności, analiza i zabezpieczenie dowodów: Należy zidentyfikować i zabezpieczyć w szkole, w formie elektronicznej dowody działania dorosłego sprawcy uwiedzenia (zapisy rozmów w komunikatorach, na portalach społecznościowych; zrzuty ekranowe, zdjęcia, wiadomości e-mail). Jednocześnie bezzwłocznie należy dokonać zawiadomienia na Policji o wystąpieniu zdarzenia.
3. Ustalenie sprawcy: Ze względu na bezpieczeństwo nie należy podejmować samodzielnych działań w celu dotarcia do sprawcy, lecz udzielać wszelkiego możliwego wsparcia organom ścigania, m.in. zabezpieczyć i przekazać zebrane dowody. Identyfikacja sprawcy wykracza poza kompetencje i możliwości szkoły w większości przypadków uwodzenia przez Internet.
4. Aktywność wobec sprawców ze szkoły i spoza szkoły: Szkoła nie podejmuje aktywności zmierzających bezpośrednio do kontaktu ze sprawcą. Zadaniem szkoły (wychowawcy, pedagoga, uczących nauczycieli) jest zebranie dowodów i opieka nad ofiarą i ew. świadkami.
5. Aktywność wobec ofiar zdarzenia: Należy ofiarę nawiązującą niebezpieczny kontakt otoczyć opieką psychologiczną i poczuciem bezpieczeństwa we współpracy szkoły i opiekunów prawnych dziecka. W trakcie rozmowy z dzieckiem prowadzonej w warunkach komfortu psychicznego przez wychowawcę/pedagoga/psychologa/osobę ze szkoły, do której dziecko ma szczególne zaufanie, należy uzyskać wszelkie możliwe informacje o sprawcy i przekazać je Policji. Należy upewnić się, że kontakt ofiary ze sprawcą został przerwany, a dziecko odzyskało poczucie bezpieczeństwa. Towarzyszyć temu powinna analiza sytuacji domowej i rodzinnej ucznia, w której często tkwi źródło problemu. Podobnego wsparcia należy udzielić osobom w przypadku zaobserwowania zachowań antyzdrowotnych (samoookaleczenia, zażywanie substancji psychoaktywnych). Wychowawca, nauczyciel, pedagog o takich zachowaniach powinien niezwłocznie poinformować rodziców ucznia oraz zaproponować objęcie ucznia profesjonalną opieką terapeutyczną i medyczną. Wszelkie działania szkoły wobec dziecka winny być uzgadniane z rodzicami/opiekunami prawnymi i inicjowane za ich zgodą.

6. Aktywność wobec świadków zdarzenia: Jeżeli zgłaszającym zagrożenie był rówieśnik ofiary, należy również zaproponować mu opiekę psychologiczną, pozytywnie wzmacniając jego reakcję na zdarzenie.
7. Współpraca z Policją i Sądem Rodzinnym: W przypadkach naruszenia prawa – szczególnie w przypadku uwiedzenia dziecka do lat 15 – szkoła wysyła powiadomienie na Policję lub do Sądu Rodzinnego.
8. Współpraca z placówkami specjalistycznymi i służbami społecznymi: W przypadkach uwiedzenia nieletnich przez osoby dorosłe rekomenduje się, w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi, skierowanie ofiary na terapię do placówki specjalistycznej.

6. Procedury reagowania w przypadku wystąpienia w szkole sekstingu – prowokacyjnych zachowań i aktywności seksualnej jako źródła dochodu osób nieletnich

- 1. Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności zdarzenia:** Zgłoszeń przypadków sekstingu dokonują głównie rodzice lub opiekunowie prawni dziecka– ofiary oraz znajomi ofiary do wychowawcy klasy lub pedagoga. Czasami informacja dociera do szkoły bezpośrednio od jej samej lub z grona bliskich znajomych dziecka. W rzadkich wypadkach nauczyciele i inni pracownicy szkoły sami identyfikują takie zdarzenia w sieci.
- 2. Opis okoliczności, analiza i zabezpieczenie dowodów.** Należy ustalić z jakim rodzajem sekstingu mamy do czynienia. Wyróżniamy wymianę materiałów o charakterze seksualnym między rówieśnikami bez rozprzestrzeniania tych treści; materiały rozesłane większej ilości osób, ale bez cyberprzemocy na tym tle – traktowane jako formę wyrażania siebie oraz materiały rozesłane do wielu osób, mające na celu upokorzyć ofiarę, bądź też zostały wysłane omyłkowo.
- 3. Ustalenie sprawcy:** Możliwe jest w tym celu zabezpieczenie dowodów, np. zdjęć, poprzez zrzuty ekranów oraz portali, w których opublikowano materiał. Wychowawca, nauczyciel, pedagog powinni się tu wykazać dyskrecją i skrupulatnością, bo wiarygodność ma duże znaczenie, a seksting jest karalny.
- 4. Aktywność wobec sprawców ze szkoły i poza szkoły:** Zidentyfikowani sprawcy zostają wezwani do dyrektora, gdzie przedstawione zostają im dowody ich aktywności. Rozmowy z nimi prowadzone są w obecności ich rodziców/opiekunów, wezwanych do szkoły. Należy sprawców pouczyć o dalszych konsekwencjach, w tym ostrzejszych – prawnych. W przypadku materiałów stwierdzonych i uznanych za treści pornograficzne Dyrektor Szkoły ma obowiązek zgłoszenia incydentu na Policję lub do Sądu Rodzinnego oraz uruchomienie procedury Cyberprzemoc. Decyzję o poinformowaniu opiekunów, biorąc pod uwagę charakter sytuacji, podejmuje psycholog/pedagog.
- 5. Aktywność wobec ofiar zdarzenia:** Należy zabezpieczyć dowody oraz ofiarę otoczyć dyskretną opieką psychologiczną i poczuciem bezpieczeństwa we współpracy szkoły i opiekunów prawnych dziecka. W trakcie rozmowy z dzieckiem prowadzonej w warunkach komfortu psychicznego przez wychowawcę/pedagoga/psychologa/osobę ze szkoły, do której dziecko ma szczególne zaufanie, w obecności rodziców/opiekunów należy zaproponować objęcie ucznia profesjonalną opieką terapeutyczną. Wszelkie działania szkoły wobec dziecka winny być uzgadniane z rodzicami/opiekunami prawnymi i inicjowane za ich zgodą.
- 6. Aktywność wobec świadków zdarzenia:** Jeśli przypadek zostanie udostępniony w grupie rówieśniczej lub na portalu społecznościowym, trzeba podjąć działania wychowawcze uświadamiające negatywne aspekty moralne sekstingu oraz narażanie się na dotkliwe kary.

7. **Współpraca z Policją i Sądem Rodzinnym:** W przypadkach naruszenia prawa – udostępnianie zdjęć o charakterze pornografii – Dyrektor Szkoły wysyła powiadomienie na Policję lub do Sądu Rodzinnego.
8. **Współpraca z placówkami specjalistycznymi i służbami społecznymi:** W niektórych przypadkach ,w porozumieniu z rodzicami/opiekunami prawnymi, pedagog/psycholog proponuje skierowanie ofiary na terapię do placówki specjalistycznej.

7. Procedury reagowania w przypadku bezkrytycznej wiary w treści zamieszczone w Internecie, nieumiejętności odróżniania treści prawdziwych od nieprawdziwych, szkodliwości reklam

Brak umiejętności odróżniania informacji prawdziwych od nieprawdziwych publikowanych w Internecie, bezkrytyczne uznawanie za prawdę też publikowanych w forach internetowych, kierowanie się informacjami zawartymi w reklamach. Taka postawa dzieci prowadzi może do zagrożeń życia i zdrowia (np. stosowania wyniszczającej diety, samookaleczeń), skutkować rozczarowaniami i porażkami życiowymi (w efekcie korzystania z fałszywych informacji), utrudniać lub uniemożliwiać osiągnięcie dobrych wyników w edukacji (korzystanie z upraszczających i zawężających temat „ściągi” i „bryków”), a także utrwalenia się u ucznia ambiwalentnych postaw moralnych.

- 1. Przyjęcie zgłoszenia i ustalenie okoliczności:** Uczniowie nieumiejący odróżniać prawdy od fałszu informacji publikowanych w Internecie winni być identyfikowani w trakcie lekcji przez wychowawców i nauczycieli wszystkich przedmiotów. Często taka postawa ujawnia się podczas przygotowania prac domowych i jest stosunkowo łatwa do zidentyfikowania przez oceniającego nauczyciela.
- 2. Opis okoliczności, analiza, zabezpieczenie dowodów:** Posługiwanie się nieprawdziwymi informacjami zaczerpniętymi z Internetu w procesie dydaktycznym – podczas lekcji lub w zadaniach domowych, każdorazowo winno być zauważone przez nauczyciela, przeanalizowane i sprostowane. Przypadki spektakularne powinny być archiwizowane przez nauczycieli i wykorzystywane podczas zajęć z edukacji medialnej (informacyjnej).
- 3. Aktywności wobec sprawców zdarzenia ze szkoły/spoza szkoły:** Wystarczającą reakcją jest opublikowanie sprostowania nieprawdziwych informacji i - w miarę możliwości – rozpowszechnienie ich w Internecie, w portalach o zbliżonej tematyce.
- 4. Aktywności wobec ofiar zdarzenia i świadków:** Szkoła powinna prowadzić działania profilaktyczne - edukację medialną (informacyjną), zarówno w formie zajęć pozalekcyjnych, jak i w trakcie lekcji przedmiotów nieinformatycznych (np. historii, języka polskiego, wychowania w rodzinie) przez wszystkie lata nauki ucznia w szkole. Zajęcia w szkole mogą mieć charakter kilkuminutowych elementów edukacji medialnej wplecionej w lekcje o innej tematyce i/lub lekcji ukierunkowanych na zdobywanie przez dzieci i młodzież kompetencji medialnych.

8. Procedura postępowania na wypadek łamania prawa autorskiego

Sposób działania:

- W zależności od okoliczności oraz zaawansowania problemu zdarzenie należy zgłosić w sposób nieformalny (ustnie, telefonicznie, pocztą elektroniczną) lub formalny (w postaci doręczenia odpisu pozwu lub innego pisma urzędowego np. wezwania z Policji lub prokuratury). Przyjęcie zgłoszenia dokonanego w sposób nieformalny powinno zaowocować powstaniem bardziej formalnego śladu, w postaci np. notatki służbowej.
- Należy zebrać informacje o osobie dokonującej zgłoszenia (czy jest do tego uprawniona) oraz o wykorzystanym utworze. To uprawniony musi samodzielnie zdecydować czy zawiadamić Policję lub składać powództwo.
- Szkoła powinna skupić się na swojej roli wychowawczej i edukacyjnej, wykorzystując otrzymanie zgłoszenia rzekomego naruszenia do przekazania zaangażowanym osobom wiedzy na temat tego, jak faktycznie prawo reguluje tę konkretną sytuację.
- Jeżeli osobą, której prawa autorskie naruszono, jest uczeń należy rozważyć możliwość wystąpienia w roli mediatora, aby stosownie do okoliczności ułatwić stronom ugodowe zakończenie powstałego sporu.
- Szkoła powinna rozważyć zorganizowanie szkoleń lub warsztatów z zakresu prawa autorskiego w internecie dla wszystkich zainteresowanych osób.

9. Procedura postępowania na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa technicznego sieci, komputerów i zasobów on-line

Sposób działania:

- Pracownik szkoły zobowiązany jest do zgłoszenia incydentu zagrożenia bezpieczeństwa cyfrowego osobie odpowiedzialnej za infrastrukturę cyfrową szkoły oraz dyrekcji.
- Należy zebrać i zabezpieczyć przez specjalistę dowody w formie elektronicznej.
- W niektórych przypadkach konieczne będzie skorzystanie przez szkołę z zewnętrznego wsparcia wyspecjalizowanych firm.
- Identyfikację sprawców ataku należy pozostawić specjalistom.
- Jeżeli incydent spowodował straty materialne lub wiązał się z utratą danych należy powiadomić Policję.
- Jeśli sprawcami incydentu są uczniowie danej szkoły, o zaistniałej sytuacji należy powiadomić ich rodziców, zaś wobec nich podjąć działania wychowawcze.
- O incydencie należy powiadomić społeczność szkolną.

Obowiązki pracowników:

- Zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedur.
- Wzięcie udziału w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedur.
- Posiadanie, dostępnych w każdej chwili, numerów telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedur.
- Posiadanie wiedzy o swoich zadaniach na wypadek uruchomienia procedur.
- Stosowanie się do poleceń osoby zarządzającej procedurami.